

MAGYAR NŐK LAPJA

SZERKESZTI PAPP JENŐ

nárai Szabó Klára
(Inkey felv.)

ÁRA 1.50 PENGÓ

VI. ÉVF. 29. SZ. OKTÓBER 10

Emlékszünk a múlt évadban felújított Liliumfi sikerére, már akkor láttuk, hogy azért Szigligeti fölöttébb meg sem járt el végleg az idő. Csak jó színészek kellene és a porlepte biedermeier figurák újraelednek napjaink színpadán. A Nemzeti Színháznak Szigligeti Ede nem hiába volt hajdan „mindenese”: színésze, rendezője, dramaturgja, titkára, direktora és házi szerzője — ez a jelentős és termékeny időszak komoly hagyományt értelt ki Színművészeti Akadémiánkon keresztül a Nemzeti mindenkorai együttesében. A hagyomány ma is frissen él: szép bizonyíték a Mama előadása.

Vannak jobb, időtállóbb Szigligeti-vígjátékok, de egy sincs, amely olyan teljesértékű, egész estét átfigó szerepet nyújthatna, mint éppen a Mama, egyik legnagyobb komikánknak, *Vaszary Piroskának*. Rettenően zsarnoki anyóst alakít, ő a sorsosztó nemezis: leányát, vejét valósággal pórázon tartja, míg nem aztán fellázad mindenki ellene. Kezdi a fiatal férj azzal, hogy szállodába költözik, mire vésztojósó bonyodalmak indulnak meg a feldúlt családi életben. Az anyós pokoli haditervet eszel ki fellázadt veje megrohanására. Mint egy fúria, fergeteként száguld tettenérni a szállodai szobában a „hütlén kicsapongó” férjét, akinél nem is egy, de két „nő” tartózkodik. Persze, minden félreértés kiderül harsogó hahota közben: az egyik nő a leánya, a másik pedig az eljegyzési estéről megszőkötött árva rokonka.

Vaszary Piroska erősen stilizált vonásokkal karikatúrává torzítja a „mamát”; nem enyhít, csupa ridegség, epedagadozóan zsarnoki némbér, aki nem ismeri ezt a szót, hogy: megbocsátani. Eredeti felfogása vitatható. Szerintünk mégis helyes alakítás, mert csak így, szatírszerűen lehet élvezetessé tenni, felfrissíteni az avult közhelyes, ásatag anyósviccekkel körített vígjátékot, amelyen csak gyéren villan át az igazi helyzetkomikum fénye.

A rendezés (*Fábry Zoltán*) azonban nem osztja teljes mértékben ezt a merész felfogást, meghagyta az előadást a régi hagyományos keretben, így aztán *Vaszary* játéka éles színekkel kiütökzik az együttesből. A „mama” uralma alatt sinylődő feleség szerepében *Somogyi Erzsi* mosolygó melegséggel sikerült figurát nyújt. Pompás humorral telíti a mulatságos komornyik alakját *Maklár Zoltán* és a közhelyes aglegényét a kiténő *Pethes Sándor*. A két jóbarát szerepében *Pataky Jenő* és *Szabó Sándor* derűs együttese vetélkedik közvetlen, tárt szívű jókedvvel. *Nizsinszkij Tamara* sugárzó szálakkal szötte át az árva rokonka finom alakját. *Váradi Gyöngyi* fölényesen biztos vígjátéki hangsúlyt ad a színen időnként átsiető konfidens szóbalány rövidke szerepének; ez a fiatal, szép tehetség máról-holnapra kitünő komikává ért. A Kolozsvárról elszereződött *Varga Mátyás* nagyon szép, finom biedermeier diszle. tekkel mutatkozott be a Nemzeti hálás közönségének.

Somogyi Erzsi, Szabó Sándor, Vaszary Piroska
Nemzeti Színház: Mama

Vaszary Piroska, Pethes Sándor

Vitéz Benkő Gyula, Bulla Elma, Lohotay Árpád
Pesti Színház: Candida

Vitéz Benkő Gyula, Lohotay Árpád

Véletlenül a *Pesti Színház* is házassági vígjátékot újított fel, G. B. *Shaw* háromfelvonásos *Candidáját* és ennek ellendarabját, „*Az imádó és a férj*” című kis komédiát. Persze, egészen más itt a hangulat, milő és gondolkodás, mint Szigligeti derűs magyar biedermeier világában. Jól lehet a mindig csipkelődő és maró szatírával hadakozó ír moralista váratlanul a líra őszinte, csöndes hangját üti meg a *Candidában* és annyi derűs tónussal színezi máskor oly fanyar dialógusait, hogy ez a túlzó, tan ellágyuló érzelmesség szinte már nem is illik a csúfondáros *Shaw*hoz. Mintha ezt ő maga is érezte volna, mikor a kis szatírában mindent újra tótágast állít.

Kicsoda *Candida*? Józsan, csöndes, tisztaszívű asszony, akit talán megpörköl a kedves rajongó poétafiú tüzes lobogása, de mégis az urát szereti, a szónoklataira híu tiszteltest, mert az élet igazi titkát igazán csak ő ismeri s ezért a költészet virágporos felhői és csillagai helyett inkább a hunyorgó petróleumlámpák és a hagymák világát választja. A becsülettel vállalt kötelesség mégis csak kötelesség; minden más; versek, színház, vitorlás út a tengeren, csak színesítője lehet életünknek, de sohasem kiteljesítője.

Candida rendkívül összetett, sok finom szálból átszőtt alakját *Bulla Elma* játszotta belülről kisugárzó emberi melegséggel és eszményien igaz női ideálként. Csodálatosan kifejező mozdulatai, szelíden hullámozó, halk melódiaszerű szavai különleges légkört teremtenek a sugaras ősz színeivel aláfestett kamaraelőadásban. És mennyi jókedv, groteszk humor csattan ki belőle a finom lírai játékok követő érdehangú szatírban, mikor csúfondáros gúnnyal perszifálja igazi énjét, a kedves *Candidát*.

Az anglikán lelkész szerepében *Lohotay Árpád* nyújt nagyvonalú, művészi ihlettel átít alakítást. De a szatírban mintha túlerős hangsúlyt adna a persziflázsának; nem annyira egyékes és meggyőző, mint előbbi játékában. *Benkő Gyula* főrangú poétafiúja félnk sihedertitán; lobogó ifjú és fáradt koravén hangulatok váltják benne egymást arányosan, igazi otthona ezúttal mégis a viharos jókedvvel tobzóó komédia. *Sármási Miklós* *Candida* apjának színes szerepében nem elég hálékony, kissé alacsonyrendű a humora. *Sívó Mária* Mulatságos gépférője még nem tudja teljesen megközelíteni a különleges shawi komikumot. Annál felfigyeltetőbb volt a félszeg segédlelkész igen sikerült figurájával *Pálóczy László*, akit régen láttunk ilyen jónak és oroszosnak.

Neogrady László puritán stílusos angol szobája fogta külső keretbe a szívezzszóló költői játék meséjét. *Sármási Miklós* rendezői felfogása inkább a szatirikus rész kihangsúlyozásában mondható szerencsésnek, a misztérium mesei hangulatát még jobban erősíthetné, ahogy azt *Bulla* cselekszi őszintős biztonsággal.

TÜNDÉRKERT

ÍRTA: PAPP JENŐ

Erdély az idegeneknek lehet közönséges földrajzi fogalom s beszélhetnek róla, mint aranyban, erdőkben gazdag területről, a mi felfogásunk és gondolkozásunk soha nem változik meg róla. Tolsztoj előtt is addig kékkelt a távoli Kaukázus, míg engedett a titokzatos vágnak és elment a mesebeli tájra, ahol a harmat Isten örökönyve, a hegyóriások, égbe vezető lépcsőfokok s ahol a ceccsencs lányok pacsirtadalban köszöntötték a sugárzó reggeleket. Bennünket Erdély mindig elkápráztatott. Hol fejedelmi pompájával, hol a szabadság szépségével, hol meg keménységével, ahogy a sors csapásait viselte. Zágon fölé egy olyan csillagot tudott feltűzni az égbe, amely onnan soha le nem hull. Képzetele a Hadak Útjával díszítette fel a magas mennyboltot. Minden folyója dalol, míg a sovány földet öntözi. Urai hallgatagok, házuk viharálló, népe hadrakelt sereg akkor is, ha békésen dolgozik, mert keletről, délről és nyugatról mindig császárok, szultánok, vajdák és martalócok fenyegették. Tudósai Göttingától Tibetig kutatják a kifürkészhetlent, kastélyai tömve könyvekkel, városai várfalakkal. Hegyormai körül regék keringnek. Völgyei mosolyogva tárulnak ki s fensíkjain a szél is zenél. Selyemmel és nehéz brokáttal kereskednek, vallásszabadságot hirdetnek és önálló államot teremtenek. Vaspántos kapuk, bevehetetlen hágók és fényes szellemek őrzik a hagyományokat és még valamit, ami reánk minden időben mindig nagy hatással volt és varázslatos légkört vont Erdély köré: a függetlenség szerelmét, amelyért majdnem minden negyedszázadban bőven ontották az erdélyi vért.

Ma ez a Tündérkert újra vérzik.

A sorstól azt érdemelnék, hogy annyi szenvedés és dulás után végre virágzás köszöntene reájuk, csöndes dal, jó termés, fűtött hajlék és boldog munka mellett. Hogy mégis őket szemelte ki a végzet az új megpróbáltatásra, ezt annyi emberi erővel viselik, hogy eláll a hangunk, mikor meglátjuk az erdélyi földönfutók arcán a kökemény lelket. Leszállnak a viharvert marhavagónokból, egy szál ruhában, tépetten, gyűrötten és egy panaszszavuk sincs. Nem hallani, hogy telesírnák a füleket. Nem verődik össze köröttük rémségekre éhes had, amelyet véres részletekkel etetné-

nek. Nem esapnak fölösleges zajt és jajt. Ami velük történt, az rávésődött székely arcukra, eloltva rajta az örökké lesben álló mosolyt és bevonva ezt a beszédes arcot a néma keserűség fellegével. Egyik se földresujtott, egy se tört ketté. Ahogy az állomáson vízért mennek, hogy mosakodjanak, vagy mikor a meleg levest viszik és felkínálják a jobb falatokat a vagonba a gyerekeknek és az asszonynak: abban a nyugodtságban és természetességben benne rejlik, hogy ezek a magyarok más emberek. Ezek rendíthetetlenek, ezek hisznek, ezek tudják, hogy visszamennek s mindaz, ami most történik velük, csak múló pillanat. A kormos pesti pályaudvaron is hozzá vannak nőve az elnémult havasokhoz, a teli esztenákhoz, sűrű fenyvesekhez. Mint a tündérkert fiait és szerelmeseit, sem elszakadni, sem elfelejteni nem tudják a régi rétet, állatot, dülöt és a kanyargós otthoni utcát.

Nem tudják elfelejteni, mint ahogy mi se tudjuk, mert Erdély se nekik, se nekünk nem egyszerű földrajzi fogalom s nem aranyban, érceben és panorámákban gazdag tartomány, hanem álmokkal és költészettel telehintett tündérkert, amelyet se tankokkal, se bombázórajokkal elfoglalni soha nem lehet. A szellem, mely meghódítására tört és tör, jól kösse fel a felkötővalóját, ha csak birtokba akarja venni e tündérkert külső tartozékait, a hegyek díszleteit, a városok és völgyek falaát. Az utakat, falvakat és barmokat. Általában mindazt, ami reálisan a mindennapi élethez kell. Mert ami ezt az életet ragyogóvá teszi s ami Erdélyben tündöklő és elpusztíthatatlan, az nem kint található s az semmiféle katonai térképen nem szerepel, mert megfoghatatlan és elhódíthatatlan. Kineses Erdély?... Valóban az. Csak ez a kínos láthatatlan s jelenlétét a szívnek árulja el. Idegen azt nem hallja, nem érzi és nem tudja felfogni, hogy mi szépség van abban, ha valaki dúdolni kezd, hogy »Messze, messze Csikországbán...« Vagy hogy »Lesz még kikelet...« Sem a Báthoryak, Boeszkayak, Bethlenek, Rákócziak és Wesselényik küzdelme nem mond nekik semmit se. Nem hallják a Pázmány Péter mennydörgő hangját. Nem tudják, hogy mit szeret a hold a Küküllő hullámain, a Maros vizén, a székely a Nemerén s hogy mi fénylik, mi ég és lobog e szóban, hogy: Erdély.

A hangszálaim rosszak.

Eleinte csak hörögnek-zörögnek, reszelesen köhécselgetnek, aztán végképpen megáll az egész beszélszerkezet, akár a bedöglött motor. Jön a professzor s apró reflektorával belevilágít a torkomba. Tenger kellene! — sóhajta, inkább magának s tehetetlenül leteszi a villanylámpát. — Tenger kellene! — sóhajtom én is... s mint a gyerekkori selyemcukor ízét, amelyet azóta is hiába keresek, mert a zöldtálasfénylésű, köszméteformára gyúrt lőtöltőbont csak abban a gyarmati kiscukrázdában árultak valaha, már érzem is a fanyar-sós tengerpárat valahol Cap Martin körül, korameleg áprilisdélben, mikor a levegő olvadtt fémként villódzik a pálmakoronák felett vagy lent, a marokkói partokon, ahol a sötétkékűveg vizlapon átütnek a mélyben hajladozó páfránycsomók, mintha Atlantisz elsüllyedt erdeit rengetné odalent valami titokzatos vihar...

Testes, középkorú férfi a tanár, felégetett, agyonnikotinózott szervezettel, bágyadtan villanó kék szemmel, amelyből a hadikórházszolgálat napi hat-hét órája áruklodik elő. A hónapok óta kinemaludtság testi-lelki fáradtsága ri le róla, a magánrendelés összeegyeztetésének gondja a ma oly szent hivatalos robottal s mind-ezeket túl, a felkapott orvosoknak az a személytelen kedvessége, amelyben a főpapok földöntúlőző, megbecsülő bölcsességéből is lappang valami. Tudom, nemrégén sokat, szenvedéllyel utazott s most ő is a tengerre gondol. Talán a breton partok rőt szikláit hozza elő az emlékezés, talán Norderney sirályokkal végigpettezett strandját, ahol óriási szódásüvegként spriccel szét a hullámvérés... néptelen spanyol öblücskék robinsoni idilljét, a capri-i Piccola Marina szelíd örvénylését, amelyben úgy feküdt el, testének és a víznek teljes összeolvadásával, akár az ősember a még kivájt fatörzs se szántotta őstengerben...

— Öt napig nem beszélni! — írja fel végre a receptet s ellenkezni sem enged. A kúra rögtön kezdődik, az orvosságot meg se kell csináltatni a patikában.

*

Most hát néma vagyok.

Az első órák határozottan kellemetlenek. Ugy érzem magam, mint az igazságtalanul megbüntetett, akit kizártak a sorból, kirekesztettek a játékból. Duzzogok a sarokban s macacs vágyat érzek csakazértis megszegni a szöbőjtőt, teletönni magam a beszéd falánk örömeivel, a mondatok mohó gyönyörűségével, mint a fegyelmetlen beteg, aki elől elzárta a kiadós ebéd-vacsorát. A diéta csak némajeleket engedélyez s ezek olyan sóltan-ízetlenek, hogy inkább nem élek velük. Legelső éjszaka, mikor végre egyedül vagyok, felöltik bennem a merészség: áthágom a parancsot! Ahogy a nikotintól eltöltött megpróbálkozok egy titkos cigarettára élvezetével, úgy szeretnék én is nyelvemre venni egyetlen hangos szót. Válogatok, tépelődöm, mit mondjak? Melyik szó elég érdekes-értékes erre az éjszakai szertartásra, erre a bűnös és könnyelmű kockázatra, amellyel talán az egész gyógyulást veszélyeztetem? Persze: legkézenfekvőbb lenne elsuttogni egy ne-

vet. Egy drága nevet a sok közül, amelynek egy-egy időben mindent jelentettem vagy a még drágábbak közül, amelyeknek sosem jelentettem semmit. Az ember azt hiszi, hogy a névgyűjtemény készen áll, csak ki kell húzni emlékezetéből a megfelelő fiókot, de hamar rájön, hogy már csak a fiókok vannak, azt ami bennük volt, jobb nem is számonkérni...

S evvel elkezdődik az önként is szívesen vállalt nemulási folyamat, mikor óráról órára mélyebben és mélyebben ásd bele magad a szótlanság neszfogó vattáiba, a „Flucht in die Krankheit“ mintájú „Flucht in die Stummheit“ jótékony kódébe. Emberek közt élsz, füledben a lárma, a zür-zavar, amit agálsuk felver, idegeidben a körmondatok és viták emléke, amelyeket még nemrégén magad is hömpölyögtettél, de már érted és beszüld a csendet. Már érzed, hogy szemlélődő, gondolkodó életmódnak nincs hívebb segítőtársa nála, már tapasztalod, hogy ezekben a karthauzi napokban az öntudatos szótlanság prizmáján át mindent élesebben láthatsz.

Társaságba kerülsz — s egyszerre nem érted: miért beszélnek körülled olyan méretetlen sokat? Száz szó körül kilencven-

kilenc felesleges, hiszen az egyedül érdemes mondanivalókat ki se lehet fejezni szóval. A szerelmesek közti hallgatásra gondolsz, a fojtottlégzetű elfogódottságra, amelyben visszatartja őket valami a beszédétől, mintha egy bujkáló kis fényre kellene vigyázniok, amelyet egy hangosabb szó is kiolthatna, mintha összeroppanhatna köztük valami üvegszerű törékenység, ha szavakkal érnek hozzá...

A zene utáni hallgatásra gondolsz, egy Grieg-szóló melódijára, amelyet ideges művészkez varázsol elő a cselló finom torkából, hosszú, lágy mozdulatokkal, mintha egymásba csavarodó fényes, puha szalagokat gombolyítgatna; a muzsikára hirtelen ráébred, meleg csendre gondolsz, amely valamifajta megértés közösségébe tudja vonni a legkülönbözőbb társaságot is. A Rasputin-szemű, fekete-csuhás szerzetesekre gondolsz, akik szóratestelenül suhantak körülled az ó-orosz kolostor tömjénzagos homályán, egy élet szótlanságába merülve, mint víz alá süllyesztett harang; a mohamedán papokra és szent emberekre gondolsz, akik hétéves némasággal szolgálják Alláht, kockacukorfehér remete alakjaik előtt kuporogva a porban.

A siracusai kötélfontókra gondolsz, akik az idégenek mulattatására Dyonisosz rabszolgáit jelenítették meg egy mohos üregben, reggeltől-estig némán nyúlazvasodorra a fonalat; a szállódás fiatal feleségére gondolsz a Jungfrau-csúcson, a jégkorszak örök dermedtségében, aki egyetlen szó nélkül is úgy tud a völgybe visszaguruló fogaskerekű után nézni estéknél, mintha sikoltoznék; a Holt-tengerből sáltromot pároló mérnök életére gondolsz, akit állandóan negyvenöt fokok hőségben láttál küszködni a sivatagi magányjal és társatlansággal; Duhamel tervére gondolsz, aki Amerikából hazatérte után a Csend Parkját akarta megvalósítani Franciaországban, valahogy a középkori zárt városok mintájára, ahonnan hatóságilag lenne kitiltva a méhümmögés is; a norvég faluban megismert szájci festőre gondolsz, aki harmadik éve élt már akkor önkéntesen abban a hamsuni vadonban, ahol még a vízesés orgonája is befelé szól, csendbe hull, csenddé válik, mintha a világ teremtése óta nem veyült volna semmi hang, semmi zaj az üvegúra alatti táj lélegzésébe — az élet kezdetére és végére gondolsz, a kisgyerekek és halottak hallgatására, akik közt senki se tud ellentétéről, viszályról, megnevértésről a beszédtelenség védőpajzsa alatt.

Olyan az egész, mintha a tenger alatt élne. A nap átsüt a tiszta vizen, a langyos őselem ringat, látod, tapintod rajta keresztül a világot, de messze vagy és kívül mindenben, nem akarsz semmit, nem vagyol semmire, senkivel semmi közölnivaló s az is közömbös, vajjon kijutsz-e egyszer ebből az elkülönültségből?

Hamarább, mint jó volna...

Ujra jön a tanár és fölütte meg van elégedve a módszerével.

A csendrendeletnek vége, az életalibi megszűnt, a motor visszakapcsol s némaságod utolsó perce részvétlenül és emberiség mellett, amelynek békéjét örökre elrontotta a beszéd.

Badacsonyi emlék

Merengve ültünk a hegyen;
Én, a csönd, a Nap s a must szaga.
Később a Nap elment s helyébe
fejött körénk az Éjszaka.

Fekete köpenye hosszan,
tépetten lebegett utána,
Itt is, ott is csillant a résen
egy-egy csillagnak sugára.

Nagy ezüst kör volt a vállán;
a tó felett már látszott a Hold.
Nyomában, mint virgonc eb, a
szél

fujtatva, lihegve loholt.

És belekapott a fádba;
Hulltak az aranyló levelek.
A csöndben mint rajzó gondolat,
sűrűzve körül kerengtek.

Bejárták a hegyet, lesték
a pincék zsiabongó belsejét,
aztán eltűntek örökre mind,
elnyelte őket a setét;

Mint majd engem is és mindent
ami látszik, lélegzik, él.
Túl a Bakonyon már elindult,
Ide közél a halál, a tél.

De bugyriban a hó alatt
élet rejtez, nem örök álom.
Isten a tavasszal példázta:
Jézus győzött a halálon.

BORSI DARÁZS JÓZSEF

MEGFAGYOTT GYERMEK

IRTA: Ignácz Rózsa

Három borzadályt keltő verse van gyermekirodalmunknak: az Éji látogatás, a Rab gólya és a Megfagyott gyermek. Az édesanya hazajáró lelkére sohase tudtam dühögés nélkül gondolni gyermekkoromban s később, amikor kisdíjakokat tanítottam, mint szegény felsősdiák, akiknek nagyon kellett a „privátapénz”, számtalan-szor tapasztaltam, hogy a gyermekek torka elszorul, szeme kimered s alig tudják ki-nyögni: „egyiket felfogja karja...” Arany János Rab gólyája olyan, mint a választóvíz: az osztályban a ridegszíveket és érzéktelenekeket az érzelmesektől és gyöngéd-ektől percek alatt elválasztja. Sándorka unokaöcsém magából kikelve zokogott azon, hogy a gólya várja, várja, hogy ki-nőjjön csonka szárnya s felkiáltott:

— Csináljátok, hogy legyen egy szá-
kasz, amiben kinő!

Laci, aki olyan volt, mint az önző jóem-
ber, eltakarta az arcát:

— Nem tudok ilyen szomorút tanulni!
— Ugy mondta, mintha menten megsza-
kadna a szíve.

A fiam, nyilván politikai érzékkel szü-
letett, mert a gólya rabsága fáj neki s ott
kezd el lázadozni, ahol a költő a magas
égről beszél, hol a szabadság honja kéklék.

— Dicsőség! — mondja, — dicsőség!
Nem lehet ez ellen a vers ellen tenni va-
lamit?

Isten őrizzen attól, hogy Eötvös Megfa-
gyott gyermekét érzékeny árva, vagy fél-
árva gyermekek mondogassák. Már anyám
is világág akart bujdosni e vers hatására
ötvenes korában. Kereste is az enyedi ör-
hégyen Eszter nagymama sírját, de éppen
kanikula volt s így nem tudott megfagyni
a fülepte, roskatag sírhantot.

Nekem másfajta élményem ez a vers.
Néma filmet gyártottak belőle gyermek-
koromban s kisvárosomban, messizi Foga-
rason magyar és idegennyelvű felirással
három napon át játszotta a Transilvânia-
mozi. Egy szál hegedűs húzta a szívfajdító
néma jeleneteket alatt a Toselli szerenadt!
Ki tudná megmondani, miért éppen azt?
Az iskolákat kivézenyítették. A miénket is,

az államit is. A mozi tulajdonosa cékla-
arcú, bakompartos, hájas százsz ember volt:
Kunz nevezetű. Nappal koporsókereske-
dése volt a Bethlen-utcában. Gyakran sur-
rantunk be fedeles kapuja alá, hogy az ott
pihenő, befogatlan, cifra gyászokocsiban
üvegpalotában lakó királynét játszunk.
Kunz úr nappal a hívós koporsókereske-
désemben ült, a gyászjelentős üvegablak mö-
gött, sört ivott, szuszogott, a Herman-
städter Tagblatott olvasta, a rendelőket
várta, vagy a tollbóbitás gyászlegények-
kel pörölt. Alkonyatkor becsukta üzletét s
zsebében kulcsokat zörgetve átballagott a
Főtéren, a moziba. A kasszában ült, a
gépészét ávirgálta, megcsipkedte a cukorka-
árus lányokat. Aztán beült a legelőkelőbb,
legutolsó sorba, hasán összekulcsolta a
kezét. S e boldog és hársány életű kis ka-
pitalista, a városka bánatának és öröme-
nek dús kereskedője — végighorkolta
mind a három folytatódagos előadást.

A megfagyott gyermek előadásakor —
honnán, honnan nem —, az jutott eszébe,
hogy a film előtt el kell a verset szavalni
valakinek. Nosza megindult a hajtsza egy
alkalmi műfordító után. Az irodalmi am-
biciójáról ismeretes sarki borbély, úgyis,
mint az állam-nyelv kitűnő ismerője,
nyomban vállalkozott rá, hogy a verset
lefordítsa. Kunz úr úgy gondolta, hogy a
műfordítást a városka polgármesterének
gimnázista leánya szavalja el elsőnek az
idegen nyelven; utána pedig a magyar pap
leánya, eredeti formában, magyarul.
Utóbbi én voltam. Kunz úr a saját nyel-
vén nem szavalhatott. Csak a pénzt tette
zsebre a számára mindkét idegen nyelvű
szavallással fűszerezett előadás után.

Oltencia hétköznapi ruhában, mely meg-
vetéssel egy papírból olvasta fel Eötvös
borbélyfűszerte költeményét. A dobogón állt,
a vetítővászon előtt, ajkán gúnyos mosoly.
A teremben a mi diákjaink ültek. Némán
hallgattak, szemüket lehányták s Oltencia
a dermesztő fogadatlásban elvesztette sze-
me elől a sorokat. Megbotlott a nyelve,
ismételt, két sort megegyeszer olvasott el
s szép fejét dacosan felvágva, az utolsó
szakasz elől lelépett az emelvényről.

A csönd dermesztőbb volt, mint az a

fagy, mely Eötvös versének árva fiúját
ölte meg. Oltencia sértett göggyébe taka-
rózva, vacogva ment ki a széksorok kö-
zött.

Ekkor következtem én. Csak az eredeti
címet mondtam el:

„A megfagyott gyermek.”
S száz és száz dermesztővíz gyermek
szemében egyszerre villant fel a fagyol-
vasztó mosoly. Csengő hangon, rettentő
szüdbogással szavaltam:

„Anyám, oh kedves jó anyám, szívem beh-
szomorú.”

S a sok kis szomorú diák verte a tenye-
rét, dübörögtek a lábak: tüntettünk...

Kunz úr fővő céklához hasonlatos arcá-
val, izadva rohant a dobogóhoz. Egy cu-
korkárus leány egész készletét elragadta
s nekem nyújtotta át. Kunz úr üzletem-
ber volt: a sikert látta s mondta is:

— Natyon jó tipp megvolt a szafaltatás!
S nem nyugodott addig, míg rá nem vette
apámát, hogy a papkisasszony három na-
pon át kilencszer szavalja el a költeményt
az egymást követő előadások előtt. A baj
csak az volt, hogy Oltenciát is mind a ki-
lencszer fel kellett léptetnie s Oltencia
csak úgy szerződött, ha fellépti díjait kap
egy éppen olyan sötétkéék díszruhát, ami-
lyenben a verset én mondtam el. Nekem
Kunz úr semmit sem fizetett. Jutalmul
megkaptam a cukorkárusleány kosarát s
Kunz úr, a kilencedik előadás után, ami-
kor már fáradtabb voltam az árván im-
bolygó „megfagyott” gyermeknél, hatal-
mas mancsába fogta s hálásan szorongatta
a kezemet.

A kilenc előadásom a mozi fele a magyar
verset tapsolta, a másik fele Oltenciának
szerezte elégtételt, aki végre megtanulta a
költeményt.

Kunz urat az apám temetésén láttam
utoljára: halkan s izadva utasította a
stráskát. S én, árva gyermek, ott az
apám sírja felett, a megfagyott gyer-
mekekre gondoltam egy pillanatra: azon a
forrósíkerű első mozielőadásom apám a te-
rem közepén állt, kezeit karbafonta s sze-
mében forró szeretet, büszkeség és erőt su-
gárzó biztatás sugárzott szereplő leánya
felé...

SZÉKELY ANEKDOTÁK

SZÉKELY FLEGMÁ. A székelly flegmának
nincsen párja.

Nagy szálfákat dönt ki az erdőben két öreg
székely. Amikor dömtől az egyik hatalmas fa,
odakiált a székelly a társának:

— Isten vedel, koma!
A másik meglepődve kérdezi:

— Miért búcsúzol, koma?
Abban a pillanatban a kezuható szálfá már
egyön is csapja a szerencsétlen embert.

— Ezétt! — feleli a társa.

A JÓ LELKIÖSMÉRLET. Haldoklik az öreg
atyafi s gyónik a papjának.

— Aztán gondolt-e arra, hogy milyen lelki-
ismerettel fog az Ur színe előtt megjelenni? —
kérdi tőle a pap.

— Oh, a lelkiismeretem jó állapotban van, —
felelt az atyafi — egész életemben igen-igen
megkíméltem.

A KIS KOMTESSZ. Az egyik erdélyi grófi
családban a fiatal grófné a gólyát várta, —
mindenkül tudott róla s faluban. Szeretnék na-
gyon a grófké. Egy nap berohan anyjához a
székely kisleány.

— Hallotta édesanyám, hogy megszületett a
grófké kisleánya?...
— Mit hallottál! Bőzse, leány lett-e vagy fiú?

— Se nem leány, se nem fiú, hanem „kom-
tessz” született!

HA TUDTA VOLNA... Kőkösön felfogad
egy pesti „úr” — valami vigécféle — egy szé-
kelly fuvarost, hogy szállítsa be Sepsiszent-
györgyre. A székelly öt pengőt kér az útért, a
finom pesti „úr” alku nélkül elvagyja az árat.

Sepsiben éppen vásár van, nyüzsgés a sok
nép a piacon. A pesti úr kszáll a szekérről
s azt mondja a fuvarosnak:

— Várjon meg itt kend... Csak százpengő-
söm van; felváltom a trafikban és azután kifiz-
etem a járandóságát.

Türelemesen várakozik a székelly egy órát, két
órát, de csak nem jön vissza az utas. Megszó-
kott a pesti „úr” a fizetés elől. Nekikeseredve
indul haza és otthon elmondja az asszonynak,
hogy becsapták.

A házárts asszony, ahelyett, hogy vigasz-
talná, még reátámad:

— Ugy kell k'jednek! Mért nem kért húsz
pengőt, azért a nagy úterősi!

— Hiszen, ha tudtam volna, hogy becsap az a
pesti csirkefogó, eikérem volna harminc pengőt
es... morogja a székelly.

SÜRGÖNYILEG... A szép székelly leánynak
két szeretője volt. Hitegette, az egyiket is, a
másikat is. Egy szép napon megszökik az egyik-

kel s a szomszéd községben megesküsziknek.
Hogy a másikat jól megbosszantsák, táviratot
küldenek neki, hogy hát az esküvői lakomán
azért szüvespen látják.

— No, megálljatok, — dohog az elhagyott
szerető, majd adok én nektek!

Rohan nagy merészen a község postájára s
megkérdi a postamestert, hogy mindent meg-
lehet-e táviratozni?

— Igen, — feleli a postamester.

— No, akkor táviratozza ezt meg! — mondja
a legény és alaposan nyakonüti a postamestert.

— Ezt üzenem a gazembernek, aki éppen most
esküdt a babámmal.

AZ ÜGYVED DOLGA. Két szomszéd gazda
összekap, még ötre is mennek s az egyik jól el-
dönteti a másikat. Még is ijedt kisse, s hogy
elejét vegye a bajnak, ügyvédtől siet. Tüvri-
begyre elmondja neki az esetet.

— No, és ez a való igazság, bátyám-uram? —
kérdi tőle az ügyvéd.

— A tiszta igazat mondtam, — erősítgeti a
székely — a hazugságot majd tege hozzá az
ügyvéd úr.

A KÖLCSÖN. — Mondja, urambátyám, nem
lenne számomra kölcson egy felesleges tízpen-
gőse?
— De van, fogja, magának adom.
— De hiszen ez a tízpengő hamis!
— Azért felesleges...

Orbók Attila: MATYI. A SZÉKEGYÁRVA.

Nagyapám, Táti, nemcsak papja, hanem apja is volt a falunak. Már elég nagyocská voltam, amikor nagyapám „kölcsonbba vett” szüleitől. Táti jószágos és böcső öreg volt s bizony sokan jártak a

nyakára, nemcsak a várfalviak, akiknek papjuk volt, hanem a szomszédos kövendiek, sinfalviak s a még távolabb vidékről való aranyoszekéiek is. Nagyanyám, Mami, éppen eleget zsörtölődött a „processziók” miatt és szidta az öregurat: — Nincs kigyelmednek éppen elég gondja, hogy még a világ minden más báját is a nyakába veszi! Inkább a birtokkal törődné, hogy jusson majd valami az unokáknak is!...

Táti csöndesen csitította nagyanyámat: — Pap is vagyok, nemcsak birtokos — mondogatta szeliden. — Még a püspök úrhoz is bémehet Kolozsvárotól akárki, aki jótanácsot akar... Pedig csak egy püspökünk van az egész világon...

Táti nagyon büszke volt reá, hogy az egész földkerekségen csak egyetlenegy unitárius püspök van s mindig éppen olyan tisztelettel ejtette ki a nevét, mint a katolikusok a római pápáét. De hát nem volt olyan nyomós érv, amivel Mámít meg lehetett volna nyugtatni; ő harcos, kemény lélek volt s olyan rendet tartott a nagy kúriában, hogy csodájára jártak házatájának. Kordában tartotta az egész háznépét s egyedül csak én garazdálkodhattam, a „kölcsonbba vett” legkisebb unoka, nekem, a „kicsidömnek” mindent elnézett s ha rossz fát tettem a tűzre, hát Tátit szidta és nem engem:

— Mindent megenged kigyelmed, vén ember, ennek a gyerekeknek!...

Nagyapám reáhangya és vállalta a felelősséget. Az igazság az volt, hogy én voltam az úr a házban.

Mámít, a vén szolgát, aki már negyven éve szolgált a háznál, bizony sokszor felbosszantottam.

— Eltört az úrfi két tejeskőcsögöt... Megint a csűr tetején mászkált... A darabont szedte le... Ördögfi... Úgy elkéneveztetik, mint egy princezt... dohogta nagyanyám fülebe, de nem igen lehetett megérteni a fogatlan szájából kibugyogó szavakat. Mámira sohasem szóltak reá, sohasem szidták meg. Kissé egygyűvű volt a lelkem, de hűség, szorgalmas leányzó; hajnalról késő estig dolgozott.

Egy szép, csillagos májusi estén a kúria tornácán vacsoráztunk s vacsora után Mami ölébe telepedtem. Nagyapám, aki ilyenkor még sokáig elborozogott, feltűnően szóltan volt, Mami pedig folyton morgott, de valahányszor Táti reánszett, hirtelen elhallgatott. Éreztem, hogy valami nincsen rendjén a házban, de előttem nem akarnak beszélni róla. Mami többször is el akart indulni velem, hogy lefektessem, — mindig együtt mondtuk el a Miatyánkot — de addig kunyeráltam és kedveskedtem, míg beletörődött, hogy velük maradjak. Végül is Táti megszólalt:

— Eredj, fektesd le a gyereket... Magam is lepihenek!...

— Csak várjon meg kigyelmed, — mondta Mami fenyegető hangon, — tudja jól, hogy számadásunk van...

Mami helyeslően bólogott nagyanyám felé, Táti pedig haragos pillantást vetett a vén szolgára. Sejtettem, hogy nagy esetapató lesz; győftört a kíváncsiság s nem jött álom a szememre. Alig, hogy Mami az ina után Torró csókkal és öleléssel elbúcsúzott tőlem, kibujtam az ágyból s a nagy szobába surrantam, amelynek az ajtaja a tornácra nyílt, a búbos kemence mögé s onnan fi-

gyeltem az öregeket. Nagyanyám csipőre tett kézzel állt az ura előtt és kissé fojtott hangon szidta:

— Elment a kigyelmed józan esze, hogy idehozza a házba azt a kölyköt!... Azt a tekerő apját fömlöche csukják, mert lopott, kigyelmed meg ide akarja venni a kölyköt, az unokája mellé?... Mi jót tanulhat a mi kicsidömünk annak a perna-hájdér Hináros Mátyásnak a fiától! — A darabont mellé hoztam segítségnek.

— jegyezte meg nagyapám szeliden.

— Mondhatom, jó segítség lesz az a vézna kölyök!... Majd megköszöni Péter... — Árva gyerek... Megbeszéltem a rektorral... Igen értelmes, takaros fiú...

— Pap létre tudhatná, hogy az alma nem esik messze a fájától... A nagyapja is ült a gyerekek... Bankót hamisított... — Derék gyerek — mondta most már emeltebb hangon Táti, — és éppen mint papi ember hiszem és vallom, hogy mindenki csak a saját bűnéért felelhet, Isten és ember előtt!

De Mámít nem lehetett meggyőzni: — Szégyent hoz a házra! És vezedelembe sodorja az unokáját, ha idehozza!...

Nagyapám egy ideig még türelmesen hallgatta Mami egyre hevesebb kitérését, de aztán elfogyott a türelme; az asztalra csapott, felállt és nagyon nyugodt, határozott hangon kijelentette:

— Ennek a falunak én vagyok a papja. Ebben a házban pedig én vagyok az úr. A Hináros gyerek itt marad a házban kisinának... És punktum!

Azzal sarkonfordult s a faképnél hagyta Mámít, aki a székre roskadt és keservesen sirni kezdett. Nem bírta elviselni, hogy vereség érte; én meg nem állhattam meg, hogy ne vigasztaljam; hozzászaladtam, az ölébe bujtam, dédelgettem, cirógattam.

Nagyanyám arcomra hullatta könnyeseppjeit és keservesen lamentált: — Ki gondolta volna, hogy így is bánhatik velem?... Szegény kis unokám...

*

Szemfüles gyerek voltam; mindig tudtam, ami a faluban történik s nagyon jól emlékeztem nagyapám meséire és megjegyzéseire.

Ismertem Hinárosék történetét, azt is tudtam, hogy a „kisinak” nagyapja miért került börtönbe. A vén lókötőnek a falu végén volt egy kis vityillója és három hold földje. De azért jól megélt, mert híres ezermester volt; örökké fűrt, faragott. Egyetlen vezetés hibája az volt, hogy sok szeszt leöntött a torkán. Ezért vetemedett a bankóhamisításra. Nagyapám elmesélte, hogy Hináros kis házában küszöbe alá szerelte fel a bankóhamisító gépet; valahányszor kinyitotta valaki az ajtót és belépett, az ördögötös masina kinyomott egy kékhasú ötförintos bankjegyet. De hamar rajtavesztett a bűnös miskulancián.

Az akasztófát elkerülte ugyan, de a számosújvári fegyházban halt meg. A fia került a házába, Hináros Mátyás, aki valahol idegenben élt szellérsorban, amíg be nem ühetett az örökségbe. Nem fért meg sehogysem az apjával. Asszonnyal és gyerekekkel, a kis Matyival tért vissza Várfalvára. Józan, munkás életet élt, napszámba is eljárat a fiával. Amikor Matyi tizenégyéves lett, Hináros övezegységre jutott és ivásra adta a fejét. „Felbuzdult benne az apja vére” — mondták a faluban és sajnálkoztak az elrúvult gyerekek miatt, akit iszákos apja elmarotthonról. A kis földeske és a ház hamarosan újra került és Hináros — mert kellett a pénz italra — lopni járt. De a tisztesség egy kis szikrája még élhetett benne, mert a falujában soha senkit sem károsított meg;

Torockón vesztett rajta, ahol a kocsmáros öljából kihajított két süldő malacot.

Ekkor vette házához magjad a fiút, aki majd kétszer olyan idős volt, mint én.

Matyi nagyon há-

lás volt, hogy nagyapám a házába fogadta. Mami, amikor látta, hogy a fiú rendszeresen viselkedik és jelenléte egyáltalában nem veszélyezteti az én erkölceimet, kissé megengedtelődött irányában; néha megszólította, reá is mosolygott.

Vasárnaponként Matyi is tisztát húzott és eljött az istentiszteletre. Ájtatosan, átszellemült arccal figyelte nagyapám prédikációját.

Alig volt pár hete a kúria, valósággal megfériasodott, becssett arca kikerekedett a Mami jó főztjétől.

Egy tikkasztóan foró nyári délutánon a hegyről, ahol Táti kúriája állott, a rektor két fiával lementünk fürödni az Aranyos völgyébe. Pajtásaim komoly, jóravaló, engedelmes fiúk voltak és nagyszüleim megengedték, hogy fürödni járjak velük a gázlóhoz.

Nem messze onnan állt az erdő malom, ahol gát duzzasztotta a vizet, — ott a nagybővű fiúk s a legények fürödtek. Tudtam úszni és szerettem volna büszkélkedni a tudományommal a falusi gyerekeknek, de sohasem indulhattam úgy el otthonról, hogy Mami a lelkemre ne kötötte volna, nehogy a mély víz közelébe merészkedjem. Ezúttal azonban elfelejtettem bejelenteni nagyanyámnak, hogy fürdeni megyek s így aztán elmaradt a figyelmeztetés. A rektor fia nem tudtak úszni. Rávettem őket, hogy kísérjenek le a malomig s várják meg, míg átúszom a mély vizet, aztán megyek velük a gázlóhoz. Eleinte tudni sem akartak róla, de amikor azt mondtam, hogy akkor egyedül megyek, beadták a derekukat. A malomnál találkoztam Matyival; zsákokat rakott le a szekérről. Szerettem volna, hogy ő is lássa hűstetemet. Gyorsan ledobtam magamról a ruhát és felhúztam fürdőnadrágomat, de nagy sietségemben elfelejtettem megkötni a zsinórt. Beugrottam a mély vízbe, nadrágócskám leesüszött a lábamra és bilincsbe vert. Rémület fogott el, a szívetem a torkomban éreztem, kiáltani akartam, de a víz betömte a számat... Fuldokoltam s elvesztettem eszméletemet... Csak később tudtam meg, hogy az ár a zsilip felé sodort s egy hajszálon múlt, hogy át nem dobott rajta, ami a biztos halált jelentette volna.

Matyi ugrott utánam, úgy, ahogy volt, ruhástól, eszimestől és megmentett élete kozkázatásával. Amikor eszméltre tértem és fátyolos, réveteg szemmel először belebámultam a világba, Matyit pillantottam meg a legények vállán; úgy ünnepezték őt nagy heje-hujzással. Körül is hordozták a faluban, hiába rüg-kapált.

A magam lábán mentem ugyan hazára, de nem lehetett a dolgot titokban tartani. Mami sírva ölelt széles keblére, összevissza csókolta, aztán nagyhirtelen dühösen rámrivált és — pofonított.

Ez volt az egyetlen nyakleves, amit életemben kaptam tőle s amelynek emléke még nagyon sokáig égette arcomat.

Másnap vasárnap volt. Az ebédnél negyedik terítéket is tettek az asztalra. — Vendéget vártok? — kérdezte Táti nagyanyámat.

— Igen... Matyi velünk ebédel — hangzott Mami válasza. — Minden vasárnap... Jóravaló gyerek, csak javára fog válni, ha az asztalunknál eszik...

Táti nem szólt egy szót sem. Mosolygott. Elvezte diadalát. Matyi megjelent ünneplőben, nőféhér ingben, fényszerű puolt csizmában. Félsegen, ijedten, gyámoltalanul állt a küszöbön. Hiába mondta neki Mami, hogy foglaljon helyet, nem mozdult; úgy kellett lenyomnia a székre. Persze szóba került, hogy megmentette az életemet. Csak dűnyögve válaszolt Táti kérdéseire és fülig pirult. Jobban restellte, mint én, az esetet és legsúlyosabb következményét, a pofont...

Magy Média: Amiből a férfi olvas...

Rosszkedvűen, fáradtan ment fel a lépcsőn. Ezek a délelőtti rendelések mindig megviselték, utálta a tömegmunkát, mint a meghajszolt állatnak, úgy remegett minden idegében a sírás. Negyven-ötven gyermeknek húzott fogat egy-egy délelőtt, még mosolygása és biztatása is pillanatokra volt kimérve és a rémült arcocskák könnyeit csak futó simogatással törülhette le, mert már ott állt a sorban a következő. Pedig hogy szerette volna, ha némelyik csöppséget a szívéhez szoríthatja és a kis arca mosolyt varázsol rémület helyett. De neki csak ez jutott, a félelem és irtózat keveredésének szörnyű skálája, pedig a bizalom meleg mozdulatát szerette volna, egy gyermekkar ölelését, egy könnyű száj csókját. A megnőtt évek kúsza napjaiban egyetlen bizonyosságba szeretett volna kapaszkodni: a gyermekebe. Hajszolt vágygally csüggött azon, hogy egyszer saját kicsinyét szoríthassa szívéhez. De megalkudni mégsem tudott a sorssal, kiltartóan és konokul várta azt a férfit, akit magának álmodott, pedig már ősz hajszálakat tarkázott a homloka köré az idő.

A másodemeleten becsengetett, amíg várt, a névtáblát nézte, a fényes rézbe vésett sötét betűket: Dr. Ráth Margit. Milyen büszke volt valamikor erre a címre s most boldogan cserélné fel azért az egy szóért: anya.

Az íróasztalon levél várta, hivatalos boríték Rómából. Izgatottan lépte fel: elnyerte az olasz ösztöndíjat! El is feledkezett róla, várni meg igazán nem várta, hiszen annyi fiatal pályázott. Ó véletlenül került a folyamodók közé. A nyári utazása alatt hívta fel rá figyelmét egy rokonszenves olasz család, hogy hat nemzet kap ösztöndíjat, próbálja meg. A téma is tetszett neki: »A gyermekek csonttuberkulózisa.« Megírta, elküldte, de nem hitt a sikerében. Egyszer érdeklődött, el felelték, hogy huszonnyolc kérvény érkezett be, később pedig el is feledkezett róla.

És mégis öt választották. Három hónap Rómában! A tengerparthoz közel épült sanatórium vendége lesz, éppen most, tavasszal, amikor a legszebbek a napok az olasz égbolt alatt. Három hónapra megszabadul a tömegrendeléstől. Igaz, tanulnia is kell, de Róma és a tengerpart kárpótolni fogja. Meleg öröm áramlott a testébe, kipirult és mosolygva nézett körül a szobában.

A kollégák szíves arccal gratuláltak:

— Ránk is fényt vet, hogy éppen a mi Intézetünkben választott ki az arra érdemest.

Csak a főorvos nézett rá irigy-haragosan:

— Szép-szép, de ki fogja helyettesíteni magát? És mi az ördögnek kell az egész komédia? — mormogta bosszusan és a kalap alól kibújt ősz hajszálakat nézte feltűnően. Szerette volna odamondani, hogy a természet kicsit sietett, mert valójában még csak harmánchat éves, de furcsának találta a magyaralkodást, búcsúzott, csomagolt és a pontos időre megérkezett.

A sanatórium a modern olasz építészeti remeke, mint egy királyi villa a pálmák és sötétfoltú pineák között s előtte a tenger végtelenje. A munka kevés volt, a tanulás könnyű, szabad óráit a parton töltötte, nézte a hullámok változatlan csapódását a sziklák derekához, vagy Rómában járkált s ha megunt a márványba faragott művek előtt emlékezni, a templomok mély bolto-

zata alatt figyelte megváltozott szívének dobogását. Mert Róma alázatra tanítja a leggőgösebb lelkeket is és az emberi szellem diadalán túl akaratlan hódolni kell Krisztusnak. Dr. Ráth Margit először érezte, hogy a munkán, az emberi testek gyógyításán túl más célok is feszülnek a sodródó napok széles karjaiban. Ez megnyugvást hozott és a szívnek új, meleg örömet.

Az étteremben, a közös, hosszú asztaloknál, mindenkinek megvolt a helye, ahogyan első nap elfoglalták, ezt később is tiszteletben tartották. Ráth Margittal szemben egy fiatal német orvos ült, pontosan beérkezett minden étkezésre és köszönéssel távozott, de senkivel sem beszélt. Pedig a társaság nagyobb-része már összebarátkozott. Az ösztöndíjasok, bentlakók, vendégek megkülönböztetés nélkül fecsegték és áradoztak egymásnak.

Talán három hét is elmúlt, a holdból, mikor először beszélgetni kezdtek egymással. Ha Ráth Margit elkésett az étkezésről, a német orvos, szokásától eltérően, nem hagyta ott azonnal az asztalt, hanem újságot olvasott vagy könyvet böngészett, ameddig csak be nem jött a szembenülő partnere és ekkor kedvesen, kíváncsian számonkérte késését. A magyaralkodás megnyújtotta az asztalnál töltött félórát és nem kellett sok idő, már együtt bolyongtak a tengerparton és együtt zárandokoltak Michelangelo »Mózes«-e elé.

A tavasz sugárzó fényeket bontott Róma fölé. A lila akác súlyos fürtjei elborították az aprótermetű fákat és a parkokban aranszínű bokrok hajladoztak. Karl Winkler egyre beszédesebb lett, újabb és újabb programot talált ki és lekötötte a doktornő minden szabad idejét. Ráth Margit néha ijedten figyelte azt az érzést, amely az orvoshoz kötötte és tűnődve vizsgálta arcát a tükörben, amely így pihent olyan üde és fiatal volt, az olasz naptól egészségesen barnapiros.

Csak a fehér hajszálak különös csíkja ne emlékeztetné az idő múlására, ilyen felelőtlenül fiatalnak és boldognak még nem érezte magát. Miért is nem festette be? Eddig sohasem jutott eszébe, mindenki érdekesnek találta s ő maga úgy érezte, hogy lenyélhez jobban illik, mint a mesterséges színek. De most, ebben a fiatalító tavaszban, sokszor bánkódott hajának korai fehérsége miatt és a zajos, lüktető utcákon mind nagyobb érdeklődéssel nézte a fodrászok kirakatait. Arra gondolt, mi lenne, ha holnap a régi eleven, barna színében pompázna a haja? Megpróbálja? Ne? Azért is! Holnap, holnap biztosan betér egy üzletbe, hogy az árulkodó éveket letagadhassa.

Azon az estén a hold vetett fényes sugarat a tenger síma tükreire. Sokáig sétáltak Karllal a kavicsos parton, a halászköcsönakjait nézték, amint átsiklottak az ezüst fény csíkjaiban és elvesztek a sötét háttérben. Különös este volt, ezt érezték mindketten. Szavak bolyongtak bennük, amelyek kimondásra vártak. A férfi kezdte:

— Milyen csodálatos a barna haja között az ezüst csík, mintha csak a tengertől és a holdtól kérte volna kölcsön.

— Engem inkább az öregségre emlékeztet — mondta keményen és őszintén a leány.

— Öregségre, a maga arca mellett? — tagadta a férfi a hirtelen szavakat, — ha jól tudom, ugyanabban az évben doktoráltunk. Akkor én is öreg vagyok.

— Óh, egy férfinnél más. Náluk most kezdődik az élet. De ezzel a hajjal, egy leánynál?

— Mondanom kell valamit, — kezdte habozva a férfi — ha kedves volt magának is a mi együttlétünk, akkor észrevehette, hogy az első perctől kezdve többet jelentett nekem, mint bárki, akit eddig ismertem. Mikor láttam fiatal arcát és a fehér csíkot a haja között, arra gondoltam, hogy az a leány, ezzel a hajjal, nagyon komoly és tiszta gondolkodású. Napról-napra meggyőződtem, hogy az első véleményem helytálló. Magában azt a nőt ismertem meg, akit szeretnék egész életemben magam mellett tudni. Akarja?

— Akarom, Karl, — felelte a leány melegen és a férfi felé nyújtotta a kezét, — de maga még akart valamit hozzátenni ehhez a vallomáshoz...

— Igen, joga van megtudni, hogy volt egy másik leány az életemben, aki fiatal volt, aranszöke és könnyelműen, felelőtlenül játszott a szívemmel. A menyasszonyom volt és azt hittem akkor, hogy a seb sohasem fog begyógyulni. De a maga nyugodt, becsületes lényé megváltott, újra hiszek boldogságomban.

Egymáshoz simulva álltak a part mellett. A leány keze önkéntelenül végigsimított a haján, a fehér csíkon, amit szégyelt és be akart festetni.

A tenger apró habokat vert és titokzatos mosolyát a hold ezüstszáljába rejtette.

Nők a belső fronton

be, zokszó nélkül vállalta ezt a munkát és immár másfél esztendeje végzi hadbavonult férfikollégája helyett a nem csekély fáradsággal és felelősséggel járó feladatát. Édesanyja, amikor megtudta, hogy egyetlen gyermeke milyen munkát vállalt, zokogva fogadta a hírt, de ma már büszke leányára.

— Akárhogy is végződik ez a háború, — mondja a főiskolás kalauznó — nyugodt lesz a lelkiismeretem, mert nem sétáltam pirosra mázolt körmökkel és kékrókéával a dunaparti kóztón, hanem férfinakvaló, nehéz szolgálatot teljesítettem hazámért... Előfordult, — meséli megvetésre biggyesztett ajakkal — hogy a vonat folyosóján cigarettázó és francia parfüm illatfelhőjébe burkolt dáma szánakozva végignézett és hanyagul odaszólt utitársának: „Mi lesz ezekkel a szerencsétlenekkel a háború végén?” Siettem megnyugtatni, hogy ne aggodjék sorsunk miatt, mert békeidőben is megálljuk majd a helyünket, különül, mint ő a háborúban.

— A mai háborús körülmények között huszonnégy-harminc órai szolgálattal is számolnunk kell, — mondja az egyik idősebb jegyvizsgálónő — nem is beszélve a téli szolgálatról, amit már egyszer végig-

dalmi helyzetükre és képzettségükre — egytől-egyig behívták honvédelmi munkaszolgálatra. A behívott nőket képzettség és rátermettség szerint osztályozták és aszerint helyezték el őket olyan munkakörben, ahol legnagyobb hasznukat veszik.

Megtudjuk, hogy a különböző hadiüzemekben máris igen szép eredménnyel működnek az új honvédelmi női munkaerők. A munkapadoknál, gépek mellett, katonaruhát, fehéreműt készítő varróságokban, postánál, vasútnál, mindenütt becsülettel állnak helyt a miniszterek és államtitkárok leányaitól kezdve a kétkézi munkáscsaldók nőtágaiig. Nagyon sokan vannak, akik kitűnően fizetett állásukat hagyták ott és a hadiüzemben végzett nehezebb munkájukat negyed vagy felannyi jövedelem mellett is lelkiismeretesen végzik. A Kalácska varrósoport asszonyai és leányai pedig minden anyagi ellenszolgáltatás nélkül tartják karban a kórházban ápolott honvédek ruháit. Hogy a honvédelmi munkát végző névtelen magyar nők tízezrei milyen nagy mértékben segítik elő harcoló honvédségünk eredményes küzdelmét, azt nem lehet sem számokban, sem névfelsorolással kifejezni, de annyi bizonyos, hogy a névtelen hős honvédek mellé napról-napra több névtelen hőselleklő magyar nő csatlakozik az áldozatos munka révén.

GAAL OLGA

Az önkéntes női honvédelmi munkaszervezet országos elnöknőjének a közelmúltban elhangzott rádiószózata nagy visszhangra talált a nevékre méltó magyar asszonyok és leányok sorában. A női honvédelmi munkát irányító lelkes asszonyok, leányok reggeltől késő délutánig ott ülnek a kaszárnyai puritánossággal berendezett irodákban és szinte lélekzetvételnyi szünet nélkül intézkednek, tárgyalnak személyesen és távbeszélőn keresztül. Bizony, azok előtt, akik csak távolról szemlélik a dolgokat és még ma is a maguk jól kipárnázott páholyából nézik csupán nemzetünk végső nagy erőfeszítéseit, elképzelhetetlen az a sok gond és verejtékező munka, amit a tömeges női munkaerők beszerzése, elhelyezése és megfelelő osztályozása jelent!

A vezetőnő irodája előtt éppen egy vasúti kalauznócsoport várakozik, amikor belépünk. Sötétkék posztónadrágot, hosszú kabátot viselnek fehér gallérkával és oldalraesapott zsinóros csákójuk kedves hetykeséggel ül szőke és barna hajfürtjeiken.

A csoport szélén álló fiatal szőke leánytól érdeklődünk munkája felől. Huszonkét esztendő, kolozsvári születésű és egyetlen gyermeke szüleinek, foglalkozásra nézve harmadéves zeneakadémiai hallgató. Önként jelentkezett munkaszolgálatra, végzettségénél fogva irodai munkára gondolt, de amikor MÁV-jegyvizsgálónak osztották

éltünk. Többször előfordult, hogy két lézaka sem aludtunk. Szolgálatunknak legkönnyebb része a közönséggel való bánásmód. Elmondhatjuk, hogy a legkritikább esetben fordul elő súrlódás, vagy éppen kellemetlenség. Nem egyedül a mi érdemünk ez, mert a mai nehéz időkben, amikor vonatunkat sokszor megvilágítják az „égi lámpások” és bombák robbannak körülöttünk, a közönség is megértőbb és jóakaratóbb lett. Jobban átérezzük mindkét részről a testvériséget és azt, hogy egymásra vagyunk utalva.

Női mivoltukat természetesen nem tagadják meg a MÁV-jegyvizsgálónők sem, bár mennyire is férfimunkát végeznek. Az egyik fitosorrú, nevető, kékszemű húszéves kalauznő lelkesedve mondja, hogy Lonsone felé utazik legszívesebben, mert ott valódi finom tejszínhabos kávét lehet inni a cukrászdában.

Percekre sikerül csak bejutnunk a női honvédelmi munka vezetőségének irodájába, de ez is elég ahhoz, hogy megkapjuk a szükséges felvilágosítást az újonnan beszerzett női honvédelmi munkaerők tízezeinek működéséről. A húsz és harminc év közötti nőket — tekintet nélkül társa-

ÁBRÁNDKÉP

REGÉNY • Írta: Baróti Géza

(14. folytatás)

A páter is megtorpant, arcáról eltűnt a kötekedő csufodárosság és szeliden belekarolt Ádámba. Ferdinánd atya szerette a hangos jeleneteket, de azért jó ember volt és úgy ismerte a diákjait, mint a tenyérét.

— Az más, — mondta csendesen — az más. No, mondj el szépen mindent!

Ádám szava megeredt. Csendes utcákon mentek és elmondott mindent. Ferdinánd atya bólogatott. Egyszer sem szólt közbe. A rendház sarkán megállt és megfogta Ádám gombját.

— Az az ember, fiam, olyan ajándékot adott a családjának, amilyent még senki. Megérttem, hogy beleszerettél a lányába s megérttem azt a vadást is. Hardt, vagy hogy hívják? Majd egyszer, talán hamarosan megtanulod, hogy mi is történt veled. Az ember életének nagy áldása, hogy az ábrándok szárnnyán elmenekülhet az élet elől. Littowszky a nemes illúziót ápolta, fiam, a fiatalság és a tiszta boldogság illúzióját. Majd megtanulod, hogy az emberek milyen keservesen hajszolják azt, amit Littowszky összegyűjtött. És ez az idő az az idő, amely csak arra jó, hogy az emberek elmélkedjenek és keressenek valamit, ami jobb és szebb. Olyan idő jön, fiam, amelyben mindnyájan az illúzió oltalmába menekülünk. Te is belekóstoltál, fiam, a szíved tele van szerelemmel és vágyódással. Majd egyszer megtalálod a fellegvárat. Addig azonban lesz sok csalódásod. Isten veled, fiam.

Ádám sokáig nézett imbolygó alakja után, amíg el nem tűnt a rendház alatt. Megkönnyebbült. Indulni szeretett volna új varázslatok felé. Talán azért, hogy hamarosan megtalálja az igazit.

*

Délután mégis kitisztult. Félóra alatt ki-melegedett s a csángótelep szélén, a kiránduló vendéglobben csapra ütöttek egy friss söröshordót. A sárga házban elhallgatott az az örült, aki dél óta gyötrelmes szoltárt énekelt. Ádám a heverőn akart aludni, de nem tudott. A változások eszeveszett gyorsasággal kergették egymást s ebben a hirtelen csendben és langyos tisztaságban támaszpontot keresett, ahol megvehetné a bonyolult események sarkát. Önmagát értette a legkevésbé. Visszafelé vágyott az időben, azt kívánta, bárcsak ne történt volna semmi s a keserű álomból Pereszpán ébredne, a vár tövében, ahol Helén vár rá fehér ruhában.

Hamarosan felriadt és felöltözött. Lebalagott a lépcsőn, a kapuban megpillantotta Klárit. A kertecské középen ült és szórakozottan figyelt egy magas, sovány férfit, aki a kórházi ápoltak ruhájában, meggyőződés nélkül iparkodott rendet teremteni az elgazosodott virágágyak között. Klári kecsesen ült, merengő pózban. Derekat kihúzta s ettől az alakja kemény lett és telt. Kezében levelezőlapot forgatott.

— Szervusz, — mondta csendesen — ezt a lapot te kaptad. A postás ideadta, hogy vigyem fel neked.

Ádám lassan nyúlt a lap után, amely erdős tájat ábrázolt, kézzel festve. Az akvarell elmosódott színei között Pereszpát kutatta. De a kép csak egy írtást ábrázolt s mélyén tö csillant meg kéken.

— Az a lány írta, akivel ott találkoztál — szolt Klári s elfordította a fejét.

Ádám átfutotta a széles, egyenetlen sorokat. Most olvasta először Helén kezeírását, izgalom nélkül böngészte át a két mondatot, amelyben arról írt Helén, hogy a tisztí tábort végleg elköltöztött, Wlasza esküvőjét hamarosan megtartják, remélhetőleg még szeptemberben s mindnyájan sok szeretettel gondolnak Ádámról. A lap aljára ezt írta:

— Csókol Helén!
— Csókot is küldött — mondta Klári — és maga festette a lapot. Ez az a lány, akit szeretsz!

Ádám zsebetette a lapot. Nem felelt, csak megérintette Klári karját.

— Menjünk.

Átvágtak az úton és lekerültek a csernai fűzesek felé. Egy helyen félkörű öble volt a folyónak, az öböl partján sekélyes kiöntés, amelyet z kikerics levelei fontak körül. Klári leült a fűbe és maga alá húzta a lábait.

— Helénnek hívják? — kérdezte átmenet nélkül és nyugodtan nézett. — Amióta itt-hon vagy, még sohasem emlegetted a nevé-t. Most, arról a lapról tudtam meg, hogy Helénnek hívják és azt is, hogy csókol. Szereted? Nem is kell felelni. Amúgy is tudom, hogy szereted, de én nem haragszom.

— Semmi okod sincs rá.

— De mennyire volna rá okom. Engem túlságosan megszokhattál és észre sem vetél. De én nem haragszom. Várom.

Ádám ingerülten megrándult.

— Vársz? Mire vársz?

— Arra, — mondta Klári és elsimitotta a haját a homlokából — hogy elérkezzék az én időm. Mi, nők, kivárjuk az időnket. Tudom, hogy most csak azt a lányt szereted és azt is tudom, hogy sokat szenvedsz miatta. Most is, de még soká, nagyon soká érzed majd a szenvedést. Aztán elmúlik és jövök én.

— Ostobaság.

— Tudom. Mi eddig pajtások voltunk. De én már régen érzem, hogy egyszer nemcsak pajtások leszünk.

Ádám felállt a fűből. Tünődve nézte a kuporgó lányt. Nem tudta pontosan, hogy a feleletre vár, vagy arra, hogy elérkezzék az ideje? Hallgatásában erő és fenyegetés volt.

— Hagyjuk, Klári! Én most nem tudok erről beszélni.

— Nem baj. Ráérek. Nálatok, férfiaknál, az a baj, hogy sohasem tudok valamiről akkor beszélni, amikor kell. Szerencsére, mi, nők, tudunk várni. Ameddig kell. Ne haragudj.

— Nem haragszom. Én nem tudtam, hogy te...

— Hát persze. Honnan tudtat volna? Sohasem mondtam, igaz?

— Igaz. Sohasem mondtad. Most mit tehetünk?

— Semmit. Csak most kezdődik és ki kell várni a végét.

— Köszönöm, — mondta Ádám — te nagyon derék... nő lehetsz, Klári!

Csodálkozott és értelmetlenül bámulta önmagát. Ez a lány, akit eddig valóban nem vett észre s akihez csupán a pajtáság szálai fűzték, most mondott valamit azon a félreérthetetlen hangon, amivel a nők

LÁM, ESTE LETT...

Lám, milyen hamar este lett:
Árnyak ülnek a fák megett.
Borzong a hegy... síkolt a rét:
Jön a sötét! Jön a sötét!

Lám, milyen hamar este lett...
S csak ímént piroslott a regg.
Csak most állt a Nap zenitén.
Most szökött égig a szívem!

Mért nem ittam a lét borát
kortyokban? Tartott vón tovább,
S a fény elől minek bújtam
olykor nagy, oktalan búban?

Elmúlt a regg... elszállt a dél...
Eszak felől süvít a szél.
Szárnyán a Halál közeleg...
Hajh! este lett... Jaj! este lett!

L. ADY MÁRIA

meg tudják rendíteni a férfiakat s még sem érzett iránta haragot. Az elmúlt napokban úgy halmozódtak egymásra az események, hogy maga is hinni kezdett benne: egyszer, nagyon messze az időben, végetér ez a fájdalommas vágyódás és Helént váltja valaki. Aztán hirtelen ostobának találta az érzését.

Nem, Helént nem lehet elfelejteni, az ő nyomába soha nem léphet senki.

— Ne menjünk még, — mondta Klári — most még soká esteledik. Szeretném, ha elmondanál mindent. Nemcsak a lányról. Mi történt még azon a napon?

— Na, igen, persze, nemcsak Helénnel találkoztam. Az apjával és a fivérével, aki idősebb, mint én és az ősszel nősül. A menyasszonyát Lottkának hívják s a majorban lakik. És ott volt még Hardt, az erdész és halász, tudod az a furcsa ember, akivel hajnalban a szigeten voltunk s aki olyanokat mondott, hogy mi mindnyájan, akik ebben az időben élünk, örökké kergetni fogunk egy látomást. Azt hiszem, butaság. Meg valami vándorlást emlegetett, hogy mindig menekülni fogunk. Mi elől?

Klári felvonta a vállát.

— Ki tudja? Hátha valóban menekülni fogunk, persze nem úgy, ahogy te érted, emlékek és szerelmek elől, hanem másfént. A valóságban fogunk menekülni, az ellenség elől. Neked nincsen itthon az apád, nálatok nem beszélnek ilyesmit, de nálunk sokat hallok. A Regátról...

Ádám bólintott. Azt valóban sohasem lehetett tudni. A Regát titokzatos szomszéd volt, ahová elszöktek a szebeni diákok, ha valami baj történt s ahonnan időnként fiatal, tüzesemű és gyűlölködő pópák jöttek, sovány román tanítók és néhány ügyvéd.

— A Regához nekünk semmi közünk!

— Most nincs, de lehet. És egyszer, ha menekülni kell, nem az erdélyi románok elől megyünk el, hanem a Regát elől. Különben neked jóslották s nem nekem, Hardt igazán nem mondhatta meg tisztán, hogy miért menekülünk.

Szótlanul indultak hazafelé. Egyszerre éreztek, hogy valóban van valami abban, amit a városban beszéltek az emberek, a veszedelem nem is olyan távoli. Dévára ezen az estén rásütött a nap, az utolsó ószi sugarak érjedtek a lombok között. Az utcák tele voltak emberrel, a kaszárnyában szakadatlan recsegett a kürt s a motorkerékpáros, oldalán a fonott székekkel, végigrobotgát a városban. A kocsmák előtt emberek tárgyaltak izgatottan, a Fehér Kereszt ajtajában tiszték álltak felkötött karddal és feszülten vártak valamit.

A kórház előtt Péter várakozott a kapunak dölve. Amikor meglátta Ádámot, odarohant hozzá.

— Ifiúr, — lihegte — ifiúr, hallotta-e, hogy a románok Piskiig jöttek előre? Tizenhat diákúr elszökött innen, azok is Piskinél csatáznak a románokkal. Ma este indul az ezred.

Klári elszaladt és futott hazafelé. Ádám megkapaszkodott a vasrácsban s nem értette, láz öntötte el s Péter feltámogatta a lakásába. Másnap, amikor felébredt, a testét verejték csípte s könnyű volt, mintha a láz kioldotta volna a súlyát. A főorvos villogó cvikkerrel állt az ágya mellett s komoly arcán aggodalom tükröződött.

— Vérhas és spanyol egyszerrel!

Az ablak alatt végtelen ropogással menelt az ezred a piski-i híd felé.

*

Karácsony előtt megérkezett az apja. Szép kristályos téli nap volt s Ádám dörmögő hangokat hallott az előszobában. Nyomban megérezte, hogy rendkívüli történt. Az ajtó kinyílt s ott állt az apja, botok nélkül, kurta bekecsben. Az arcáról eltűntek a fájdalom árcai s a kicsipett bőre sugárzott a szoba melegében.

— Kisfiam, — mondta melegen, amikor leült az ágyra s elnyújtotta sebesült lábát — megjöttem.

Ádám csak fogta az apja kezét, az anyjára nézett, aki sirdogált hátul az örmőtől s megrettent attól, hogy nem az apját nézi, hanem most is anaak a nyárnak a nyomait kutatja. A pereszpai napsütést kereste az apja bőrén és hangjában, mozgásában üzenetet onnan.

(Folytatjuk)

CSÜZ-TEKINTETES

Nehéz tavaszodott. A megyeháza előtt még ott feketedett az utolsó februári hóvihár kupacba rakott maradványainak végső emléke. Az ég lassan kékült és reggel még sűrű párák ülték a tájat s a messzi erdők lila szegélye alig látszott az erőtlen hajnal enyhé fényében. A városka végén lapuló villasor utolsó házáinak két, keletre néző ablakán most futottak fel a redőnyök.

— Mi a baj? — morogta a szolgabíró és rákönyökölt a gyűrött párnákra.

— Reggel van, tekintetes úr — jelentette János pekesen és megállt az ágy előtt.

— Már?

— Hét óra. Kisgyűlés lesz máma. Milyen ruhát készítek?

— Fekete kabát, csikos nadrág.

Nagynehezen kimászott az ágyból, aztán a derekához kapott és nagyot sziszszent.

— Ugye mondtam, tekintetes úr! Miért nem tetszik vigyázni magára? A legutóbbi körvadászatra is csak a könnyebbik bekesét vitte magával. Megint meghült.

— Csudát hütem. Reuma ez, János. Tavaszodik, azt érzem.

— Másképp érzi azt a férfiember.

— Ne papolj. Hozd a reggelit.

Megmosdott, egy-kétszer végigsimította derekát, majd felöltözött és begyalogolt a megyeházára.

A kisgyűlés egyhangú volt, mint holmi fáradtan loocsogó őszlő eső.

Délben a főjegyző kérte magához. A községi utak karbantartásáról szóló szabályrendelet módosítását beszéltek meg. Két ízben is a derekához kapott.

— Te is fiam, Brutus? — kérdezte a főjegyző és homlokára tolta a szemüvegét.

— Egy kis reuma, Árpád bátyám, — válaszolta a szolgabíró — ilyenkor tavasszal mindig megkínozik.

— Korán kezded. Hány esztendő vagy?

— Harmincöt.

— Aztán hol fáj?

— Itt e, — mutatta — itt a jobb lapockám alatt, meg a csipóm fölött. Néha napokig nem érzem, aztán hirtelen belénhasít a szagatás.

— Nekem magyarázod? Mind a két térdem csúzos. Galíciai emlék. Tudod, főleg akkor érzem, ha leülök vagy ha felallok. Huszár voltam, aztán a sok téli lovaglás, az eső, meg kód tönkresilányított. Csak-hogy nekem már dukál. Ötvenéves vagyok.

Másnap újból szó esett a csúzról, meg reumáról és harmadnap az aljegyző is csatlakozott hozzájuk. Neki a könyöke fáj.

Két hét múlva már nyolcan voltak és a harmadik hét elején az alispán is bevalóította, hogy néha-néha hasító fájdalomra riad éjszakánként. A témák ekkor már olyan terebélyesek voltak, mint holmi hindu eposz és éppen ezért elhatározták, hogy a jövőben a megyeházán kívül beszélnek meg kellemetlen nyavalyájuk legújabb változásait. A szerdai napon állapotok meg.

Ettől a naptól kezdve minden szerdán találkoztak és hattól nyolcig alaposan megvitaták „Csúz tekintetes” legújabb hadi-tetteit. A nőtlenek persze továbbra is együttmaradtak, csak a családokosok tértek haza vacsorázni, de közülük is mindig visszazivárgott néhány ügy kilenc óra tájban, hogy folytathassák az érdekesítő beszélgetést. A társaságnak tizenkét tagja volt és miután a szolgabíró magánszorgalmából egy délután papírra vetette a társaság alapszabályait, úgy határoztak, hogy több tagot nem is vesznek fel a társaságba. Ez a csúzos kör lassan-lassan megyei hírre tett szert és külön állam lett a tekintetes megye amúgyis meglehetősen zarkozott társadalmában. A tagok pedig olyan fenséges göggel viselték e szent hivatás terhét, hogy az alispán a kör negyedves fennállásának emlékére tizenkét egyforma esontnyelű sétataplót rendelt a társaság tagjainak és az ünnepélyes „jelvény”-kiosztáson megállapították a „Csúz tekintetes” című rendet is, amelynek látható jele gomblyukban hordandó és fehér zománcal futtatott kicsinyített mankó volt.

A szolgabíró ezekben a hetekben ismerkedett össze Marikával, ki a sövényházi birtokos legfiatalabb lánya volt és június közepén tért vissza Pestről, ahol a bölcsész tudományáival foglalkozott. A szerdát kivéve minden délutánját Sövényháza töltötte és a rendhagyó ígék ragozásáról vitakozott Marikával, akinek meglete-

tösen egyéni elképzelései voltak a helyes írásról és a hivatali nyelvről.

A birtok ura, Zalabényi Dénes, régi, csúzos család utolsó sarja volt és már esztendőkel elszűrt belenyugodott abba, hogy halálával megfordíthatják a családi kriptán a címerpajzsot, ugyanis az ég — habár bőséggel gondoskodott utódairól — csak leánygyermeket ejtett a sövényházi kária bölcsőibe, számszerint hatot. Marika volt a legfiatalabb.

Június utolsó hetében történt. Alkonyodott. A távoli tóban békák szóltak és a konda most tért haza a mezőről. Marika vacsorára terítette a lugasban terpeszkedő asztalt és közben a szolgabíróra sandított, ki éppen hosszúlépést vegyített magának.

— Holnap elutazunk, Vilmos — mondotta kis szünet után.

— Lehetetlen — kapta fel a fejét a szolgabíró és majd leejtette a háromdecsi poharat — hová?

— Hévízre.

— Most, aratás előtt!

— Édesapám most érné rá leginkább, meg én is csak nyáron nyaralhatok. Télen tanulnom kell.

— Minek tanul az ilyen lány — mondotta a szolgabíró komoran és a tekintete végigfutott a lány karcos derekán.

— Hogy tudjak valamit — válaszolta Marika hetykén.

— Maga tudja már azt, amit tudnia kell — kockáztatta meg Vilmos a merész választ és első csókjukra célzott, amely tegnap csattant el a ház mögötti sötétlő cseresznyékertben.

A lány elpirult, aztán az égnek vetette az orrát és beviharzott a konyhába.

Másnap valóban elutaztak.

A szolgabíró tíz nap múlva — ellenállhatatlan kényszerűl hajtván — kivette szabadságát és ő is Hévízre utazott.

Csodálatos nyár volt. Esténként Keszthelyen cigányoztak, délelőtt a hévízi tó mélyzöld vizében áztak a zsírosfenyők, kövör tavirózsák között, délután meg a Balaton síma selymében ringatóztak.

Vilmos egy este — maga se tudta, hogy csinálta — odaállt Zalabényi Dénes elé és elnéhez kérvé az agyagsárga angolvaszón ruháért, a legmélyebb tisztelettel megkérté Marika kezét.

Az öreg bólintott és így szólt:

— Nézd öcsém, az igent úgysem én mondom ki, de mert hozzám jöttél, nyilván már beestél a csapdába. Legyetek boldogok. Szívesen adom hozzád a lányomat, mert meggyémbeili vagy és remélem, az is maradsz. Sajnos, nem volt fiam és az őt lányom, aki idáig férjhez ment, mind Pesten lakik. Legalább a legkisebbik ittmarad. No, most eredi szépen táncolni. Igaz, nem fáj már a derekad?

— Mintha sohse fájt volna — válaszolta Vilmos büszkén.

— Mégis csak becsületes hely ez a Hévíz — morogta az öreg és újból beletemetkezett az újság egyik multheti számába.

Nem nagyon szerette a friss újságot, az volt a véleménye, hogy az érdekes hír két hét múlva is érdekes marad és az aznap újság csak arra jó, hogy összefestékezze az ember kezét.

Vilmos augusztus derekán tért haza, megerősödve és gyogyultan. Marika még ottmaradt Hévízen, szeptember elsejére ígerte érkezését. Most már nem volt sürgős az idő múlása, hiszen nem megy vissza Pestre és Teréz-napkor — Teréznek hívták az öreg Zalabényi feleségét — amúgyis összekészünek.

A sors kifürkészhetetlen szeszélye folytán szerdán délután érkezett haza. Csúz tekintetes csak véletlenül jutott eszébe, ugyanis gyalog indult haza az állomásról. Jánosra bízva börtönjeit. Megszomjazott az úttól és betért a Koronába.

— Vilmos! — kiáltotta a főjegyző és nyikorgó térddel sietett a barnaarcú szolgabíró felé.

— Árpád bátyám!

— Mikor érkezettél?

— Nincs húsz perce.

— Mégis csak rendes ember vagy, hogy idevezetett az első utad. Gyere — belekarolt a csodálkozó szolgabíróba, aki nem merre bevallani, hogy csak a véletlen sodorta ide és behurcolta a vadászszobába.

Nyolcan ültek az asztal körül. Harsány örömrivallással fogadták. Vilmos sört rendelt.

— No, mi újság! — kérdezte Kajcsos, az árvaszéki ülnök.

— Csodálatos volt, — kezdte Vilmos — kicsoda nyár! Micsoda asszonyok!

Aztán megállás nélkül ömlött belőle a szó. Beszélt a Balatonról, a hévízi tó áldásáról, Marika két kék szeméről, az öreg hársákról, az illatokról, a reggelig tartó táncos kiruccanásokról, az esti sétákról, eljegyzéséről és közben nem vette észre, hogy az asztal körül ülők egyre komorabban hallgatják. Színetet tartott és nagyot húzott a söröskancsóból.

— Jajaj, a térdem — sziszegte halkán a főjegyző, mintegy figyelmeztetésképpen.

Vilmos azonban nem értette meg a célzást és tovább áradozott. Az alispán hirtelen felemelte a kezét és így szólt:

— Várj csak egy pillanatig, öcsém. Mi van a derekaddal?

Sűrű csend terült el az agancsokkal díszített Téphérfalú szobára.

— Hogyhogy a derekammal? — kérdezte Vilmos ártatlanul.

— Fáj-e még?

— Dehogyan fáj — csillant fel a szolgabíró szeme — dehogyan fáj! Olyan egészséges vagyok, mint a makk! Verebet lehetne fogatni velem.

— Úgy, verebet — mondotta Kajcsos vészjelző ridégséggel — és a reumád?

— Mintha elfújta volna!

Egy pillanattig esend volt megint.

— Szóval semmi bajod? — kérdezte az alispán csendesen.

— Semmi. De miért baj ez? — válaszolta Vilmos csodálkozva.

— Milyen nap van ma? — kérdezte Kajcsos.

— Ma? Várjunk csak! Persze. Szerda — mondotta az alispán — tehát csak véletlenül jöttél ide!

Vilmos lehajította fejét és most már értette, miről van szó.

— Igen, véletlenül — válaszolta.

— Kérem a jelenvegyedet.

— Nincs nálam.

— Nincs nálad? — hördültek fel többen.

— Ez árus! — süvítette Kajcsos.

— Holnap érte küldök és a botért — mondotta az alispán — remélem, tudod a kötelességedet.

— Igen — válaszolta Vilmos és felállt — fizetek!

Meghajolt és kiszompolgotta a szobából. A söntésben megállt és hirtelenében nem is tudta, mit csináljon: nevéssen-e, vagy bosszankodjék? Valaki a vállára ütött. Megfordult. A főjegyző volt.

— Gyere — mondotta — menjünk együtt. Félnyolc, hazamegyek, vár a feleséged.

Szótlanul ballagtak az utcán. A főjegyző hirtelen megállt és elmosolyodott.

— Most mit gondolsz róluunk? — fordult a szolgabíró felé.

— Semmit — válaszolta Vilmos komoran — megnősülök.

— És Csúz tekintetes?

— Lesz még től és lesz még körvadászat. Elvégre engem nem lehet olyan egyszerűen kigolyózni. Alapító tag vagyok, a kör jegyzője. Két-három esős nap és megint fájni fog a derekam.

— Igazad van, No, fel a Tejjel! — nagyot ütött Vilmos vállára.

A szolgabíró arcára széles mosoly terült.

— Már fáj? — és megtapogatta a vállát.

— Fenét, csak vastag a gyűrű az ujjamon — mondotta a főjegyző nevetve és belekarolt a szolgabíróba.

A püspöki templom inennső tornyában most kongatott nyolcat a harang.

ÖRÖK TAVASZ, ÖRÖK TÁNC, ÖRÖK IFJUSÁG

Az őszi szél halk muzsikájából egyszerre vilám kacagás szökken elő, mint a varázsló intésére a frissen erőtett magból karcsún felnyúló virágszál: fehérruhás lányok serege fut le a domboldalon s idekanyarodik a fehér törzsű nyírfák elé.

Ami most következik, olyan mint a tündér-álom. A mozgékony testek hajladozni kezdenek, a lányok kezében fehér karika villan s karjuk finom íveléssel lendül a magasba. A nyírfák alól hangszóróval felerősített muzsika száll felénk s a zene könnyed ritmusa nyomán táncrakél a leánysereg. Mintha fehér-szárnyú lepkék rebbenének fel a szeliden illatozó virágkelyhek fölül. A lány-melódiák előntik az őszi nap aranyzuhatagában pürdő rétet, rácsokolják fényüket a nyírfák foszladozó fehér törzsére, megvillannak a patak hidegen surranó hullámain s felragyognak az örökké mosolygó szemek tükrében is...

*

Kényelmesen elhelyezkedünk a zizegő nyírfák alatt. Mint végtelen selyemsátor borul fölénk az őszi ég üvegesen áttetsző halványkékje.

Gyorsan ki kell használnunk a párperces szünetet, hogy megtudjuk, hová vetődünk kirándulásunk során.

Karcsú, szőke hölgy — a tornászcsapat vezetője — magyarázza:

— Pontosan tizenöt évvel ezelőtt alapította meg Hinrich Medau azóta már világhírű tornaiskoláját. Medau abból a feltevésből indult ki, hogy a megerősítő tornagyakorlatok, a nem minden esetben nőeknek való alletizálás, általában túlságosan kidolgozza a sportoló nő izmait. A nő mozgása — vélte Medau — legyen lágy finom, mint a szélben ringó rózsabokor. Ritmus és muzsika áradjon a nő minden mozdulatából; a mozgás és a zene szorosan összetartozik, mozogjunk hát úgy, mintha mindig zenét hallanánk. Az így születő mozdulatok lágyak lesznek, ritmikusak és valósággal zeneiséget árasztanak magukból... Ugye, érthető?

— Igen... Nagyon érdekes... De kérem folytassa, mert már látom, hogy a kislányok türelmetlenkednek.

A vezető nő mosolyog:

— Imá, ez is bizonyítja, mennyire szeretik a lányok a Medau-féle táncos tornát.

— Tanítási módszere gyorsan elterjedt, ma már nem csupán Németországban, hanem különösen Dániában, Hollandiában,

Svédországban és Norvégiában van sok hive a Medau-féle táncostornának. A háború előtti időben Amerika is erősen érdeklődött Medau módszere iránt. Az északi államokban általános a vélemény, hogy ez a módszer a legjobb női testgyakorlat.

— Németországban szinte tömegmozgalom lett a Medau tornából. A zenére táncoló, könnyed és kecses mozdulatokat végző leányok labdázása, karikajátéka egészen újjáalakítja testüket. A tavalyi (1943) esztendő meghozta a Medau-rendszer teljes igazolását: azóta mint a birodalmi leánynevelés hivatalos torna iskolája működik Hinrich Medau vezetésével. Az itt tanuló lányok a tanfolyam elvégzése után a BDM (Német Leányszövetség) keretében adják tovább tudásukat úgy, hogy a mai német lányok sportbeli nevelésének és foglalkoztatásának egyik legfontosabb része a Medau-torna.

A csoportvezető mosolyogva búcsúzik tőlem. A zene vidáman szól. Csupa öröm a lányok arca. A nap vidám kacagással lüngöl a szőke hajfürtökön. Érzem, hogy csak a naptár jelzi az őszt, mert a világnak ezen a részén most az örök tavasz s az örök ifjúság mosolyog le füre, fára, házakra, emberekre...

Ötletesen kombinált ruha (torna-drapp összetételből, Klára Dlvatház modellje, IV. Bécsi-u. 7. (Inkey; felv.)

VÁGY

IRTA: Fendrik Ferenc

Simone doctoresse jött be kabátban, kalapban.

— Hallom, nem ette meg a vacsoráját. Micsoda dolgot?

— Nem volt étvágyam.

— Az nem kifogás. Nem azért kell enni, mert az evés élvezet.

Haragos arccal állt az ajtóban.

— Hová megy? — kérdeztem.

— Moziba. Huguette mindjárt hoz egy pohár tejet.

— Nem iszom meg.

— Azt szeretném látni!

Mosolyogni igyekszem.

— Most nem félek magától, Simone doctoresse. Így, civilben, olyan, mint egy párisienne... Amikor a fehér orvosi köpenyében haragszik, akkor félek.

Megnézte a láztáblát.

— Annyi, mint tegnap. És tegnap megerte a vacsoráját. Fáj valamije?

— Nem.

— Akkor miért nincs étvágya, ha szabad érdeklődnöm?

— Mert esik a hó.

— Viccel!

— Két éve nem láttam havat... Mióta itt vagyok... Nálunk, Magyarországon, ilyenkor néha egész nap esik.

— Nem is tudtam, hogy ennyire érzélgős. De a tejet azért mindenesetre megissza.

Huguette hozta is és Simone doctoresse addig nem nyugodott, míg meg nem ittam.

— És odakinn esett a hó s vadul csapkodott a szél. A tenger felől vágatott elő s durván szétvágta, gomolyagokra gyűrte a légymen alálomló milliópetyves hófúgórnyit.

Mintha titkokat keresne mögöttem. Titkokat, melyeket érzek, sejttek és amelyek pillanatokra vakító fénylen villannak elém, amikor egy-egy marok hó zúdul az ablakra.

A harmadik éve már itt... és talán soha nem mehetek haza. Otthon minden évben esik a hó és csak az újságokból tudom meg, „Mégbenították a közlekedést a méteres hótorlaszok.” „Újabb ezer embert vettek fel a hó eltakarítására.”

Azt is mondta Simone doctoresse:

— En szeretem a havat, pedig itt, a Csatorna partján elmúlik három-négy év is, hogy csak egy árva pelyh is lehintázzék a földre. Csupa víz leszek, mire a mozaiba érek.

Otthon lenni és havat hányni! Soha nem volt még a kezemben hólapát, de most sóváran vágyakozom utána. Nekivetkőzni és feszülő izmokkal szórni, szórni a havat, hegyet dobálni belőle, felkapaszkodni a tetjére és kipirult arccal, melegen saírozó fáradsággal rátámaszkodni a lapátra! Ott állni a hókupac csúcsán érhetetlen boldogságban és elégedésben!

Lehajtom a villanyt és úgy bámulok ki az ablakon. Az ágyam ott van az ablak mellett, rászorított homlokom az üvegre s a szemem végtelen fűzérbe pergeti a hó-pelyheket. Belátáhatatlan gyöngyosor, valamelyik angyal nyakáról lóg le.

A teniszpályán túl, a Cottage-szombatárium szélesen terpeszkedő épülete olyan, mint egy óriási fekete pók. A bejárat felett a lámpa: a szeme. Gosozul, alattomosan pislog, ahogy a szél lebegteti előtte a havat. Néha sunyiban érzésem behunyja szemét, majd hirtelen fűt, sivitás hangzik a tenger felől, ránmered s mászik, mászik felém. Végigborzongok, irítozva várom, hogy hozzám érjen, nincs erőm megmozdítani. Aztán esend... A szél csak zümmög, angol szoltárt hoz odaírtól és a pók szemhéja csupa hó, alig lát.

Halkan nyílik az ajtó.

— Még nem alszik? — kérdezi Simone doctoresse.

— Nézem a havat.

Odabotorkál a sötétben az ágyamhoz. Friss hóillat árad a ruhájából. Olyan talán ez az illat, mint eső után az ibolya illata, de van benne valami rejtélyes varázsa ami megszállja a szívet, az agyat.

Megfogom és megszorítom Simone doctoresse kezét.

— Meg akarok gyógyulni!... Meggyógyulok!

— Persze, hogy meggyógyul.

— És agyonütöm a pókot!

— Miféle pókot?

Kimutatok.

Azt. A Cottage egy pók.

Meggyújtja a villanyt és előveszi a hőmérőt.

— Azt hiszi, lázban beszélek? — kérdezem.

— Nem hiszem. Képtelenebb dolgokat is mondott már és nem volt láza.

Leül ágyam szélére és mosolyog. Arra gondol, hogy egyszer azt mondtam: élvezsem feleségül. Kabát, kalap nélkül van, barna ruhában; a köpenyét nem vette fel. Ma éjjel nincs szolárlátban.

— Ezen a ruhában is óv van.

— Így szeretem. — És végig húzza a kezét vékony derekán. — Eszrevette, hogy új ruha?

Aztán megnézi a hőmérőt.

— Mennyi?

— Két tizeddel emelkedett csak. Most pedig sürrösen aludni, kérem.

— Akkor nem látom a havat.

— Ne gyerekeskedjék.

— Hátha soha többé nem látok havat... Itt ritkán esik... otthon pedig... hátha soha nem kerülök haza.

— Összegondol minden csacsáságot emiatt a hitvány hó miatt.

— El kellene tenni egy marékkal holnapra.

— Rendben van, elteszek. Jégszekrénybe. De csak akkor, ha azonnal elalszik.

Az ablakpárkányról összekotrom a havat, golyóba gyúrom és a kezébe adom.

Másnap mondta:

— Még el se olvadt tenyeremben a hó, már aludt.

Több hó nem is esett abban az évben.

Irtáfé, odahaza nagy tél volt, apám kocsin járt át a befagyott Balatonon. Somogyba vadászni; január elején úgy behavaztak, hogy három napig nem kaptak postát; a fiúknak nagyszerű szeszöngjük volt. Pistának a bokája fiamodott ki. Lacinak eltört a kulcsosontia; Franci is mindig velük tartott, jobban megy, mint Laei. csak úgy repül a havon. Pista alig bírja beérni, vörös haja kibomlik és lobog utána, mint a láng.

Érdekes, hogy lelkesednek a fiúk Franciért, pedig az arca is vöröses és egyszer huszonhárom szeplőjét olvastam meg és máskor Laei is, meg Pista is csak azért voltak hajlandók befognadni a társaságunkba, mert voltak bizonyos tiszteltetelméltó tulajdonságai: fára mászott, cigarettázott, verekedett és sohse bőgött, ha elrakta, nem árulkodott otthon, csak összeharapta a száját és bosszúra várt. Puskaport töltött a cigarettánkba, kiszabadította az ürökinket, vagy kávégta olóval a nadrágunkat.

Hat éve nem láttam. Mielőtt kijöttem volna ide, intézbe vittek és még a vakációra sem engedték haza a szüleit. Ugy akarták megtörni. De nem hiszem, hogy sokat rontott rajta az intézet. Most tizen-nyolc-tizenkilenc éves lehet. Vegye feleségül Pista vagy Laei, úgylis, már gyerekkorunkban tervezgette anyánk és Franci anyja, hogy hármunk közül az egyik feleségül veszi.

Franci... Franciska... Semmi hatást nem tett rá, hogy kibomlik a haja, amint repül a havon... Csak a hó... a hó... Emészti utána a vágyakozás.

Tavasszal váratlanul megszűnt a lázam.

mezőit az étvágyam, híztam és azok a góccok a tüdőmben egyenként elhaltak.

— Az őszel hazamehet — mondta Simone doctoresse.

Kétségbeejtő hosszúra nyultak a napok.

— Annyira nem szeret itt lenni? — kérdezte Simone doctoresse.

— Otthon november közepén már szokott esni hó.

Szeptember 10-én indultam haza. Svájcban keresztl. Amikor megláttam az első havas csúcsot, rekedten, fuldokló izgalommal kiáltottam:

— Hó!... Hó!...

Utítársam, egy német ügyvéd közönyösen dűnnyörgte:

— Ja, ja.

A fiúk és Franci vártak az állomáson.

Franci. Vékony, izmos, barnára sült bőré. A haja kócos, egy-egy fejrántással rázza el a szeméről. Agaskodva intget egy óriási csokor virággal. Ugy lengeti, mintha egy esomó ár lenne a kezében. Amilyen gyönyörűtlenül és ügyetlenül csak férfiak tudnak banni a virággal. Mindhármam egyszerre tolongtam a koschoz, de Franci erőlesen dolgozik a könyökével.

— Vigyázz, mert melbe vágják! — kiáltja az egyik fiúnak és a nyakamba ugrik. Aztán a kezembe nyomja a csokrot. — Ne, ez a tiéd.

A nagy ölekezésben a földre sodorják a virágot s összetapossák. De hogy kárba ne vesszen, Franci lefújja róla a port s odaadja a lovagnak. Sátán és Tüskés pillanatok alatt felfújják.

— Természetesen, ez mitse összkenti az ünneplésséget és megtiszteltetést — magyarázza.

Szimatolok bele a levegőbe, keresem azt az illatot, amit egyszer Simone doctoresse hozott be a szobámba. Meleg, napsütéses délután, akácok, lekaszált rétek, frissen szántott földek lélezenek édeskés, fanyarodó illatot.

— Még nem esett hó? — kérdezem.

Franci oldába boxol.

— Szeptemberben? De buta vagy.

A harmadik nap, amikor felébredtem, ránehéztem valami dompa szorítás. Nem éreztem az élet, csak zsibbadtam a szorítás alatt. Fáradtan ültem a terraszon. Nem tudtam, mi bajom.

Franci vad galoppban lovagol át a szérszertelen.

— Mindjárt jövök! — kiált fel.

A fiúk szerelmesei belé, de Franci nem akar férjhez menni.

— Ha az utolsó szigorlattal is végzetek, akkor majd választok közületek — mondta. És ezzel bizonyítványt és valószínűtlen távlatba tolt a döntést.

En? Sápád az arcom, a szemem megakad egy-egy felhőfoszlányban, semminek sincs ize. Várom a havat.

Ha velem van Franci, mintha csendesebb lenne.

— Mit akarsz mindig a hóval? — néz rám.

— Nem tudom... Meghálnék, ha nem látnék az idén havat. Addig nem gyógyulok meg, míg ez itt mind még nem lesz. Ameddig ellátasz. Addig a jégvenyégig... meg a Jánka-hegyig... Nem mondom tovább, úgyse érted meg. En se értem... Lehet, hogy csak egy rögeszme... Odakinn nem volt hó és vágytam haza... De csupa rögeszme az élet. Rögeszmékért vagyunk boldogok és boldogtalanok.

— Mondd, te nem vagy szerelmes belém? — Nem tudom. Se illatot, se ízt nem érzek. Várom a havat.

Elmult szeptember, október, november. Eső, eső, eső. Makacsul, heteken keresztül. A lázam ütemesen emelkedik. Esténként már 38—38,5-nél tartok.

— Meglátjátok, a hó elviszi a lázamat. December közepén libbent le az első pelyeg. Délután volt, szürkés ég, nagy csend. Dermedten álltam. Csak néhány borzas pelyeg szállingózott le álmosan, hangtalanul. Egy a számra, egy az orromra. Mintha megfagyott verítékesppjeim lennének, amelyek titokzatos módon felülről hullanak alá. Észrevétlenül átszivárogtak a hőromön s éreztem, hogy oldódik a merevségem, megindul ereimben a vér, kibúzel az arcom. Anyám rögtön megmérte a lázamat. 37,9.

A vacsoránál ülünk, amikor sűrűn esni kezdett a hó. Mintha szilán szakadt volna át odafenn. Kinzó álomból ébredtem, valami rettenetes forrásra kristályos hidegség áradt. Éjsötétségbe ragyogó nap szikrázott. Ezelősen felvettem s kirohantam a terrasra.

Kitárni a karom és beleölelni a hóbal Anyám visszavezetett a szobámba. Letektetett, 39 a lázam.

— Holnapra nem lesz semmi — mondom. Boldog vagyok... és nyugodt...

Messziről jönnek be a hangok. Ostorpatogás, kintnyikorgás, esengők. Fehér, neszfogó szőnyeg borítja a világot.

Boldog reggel.

A tegnapi láz alaposan megviselt. Fár-

adt, kimerült vagyok, alig bírom a kezemet. De jóleső ez a fáradtság, puha, meleg ujjai leragasztják a szemem. Anyám megint velem egy félliter tejet.

A hó esik, esik, esik. Délfelé felöltözöm. A parkban már derékig ér a hó. Béresgyerekek ugrálnak benne és esatáznak.

Franci sível bement Eggerszegrre, estére jön csak haza.

Franci... Most mondanék neked valamit. Amió Simone doctoresse-nak mondtam. Simone doctoresse mosolygott rajtam... igaz, akkor bajlódott a tüdőmmel. Lehet valaki szerelmes egy rossz tüdőbe?... Később meg még nem mondtam neki. Nem volt hó... És Simone doctoresse nagyon gyorsan búcsúzott tőlem, az állomásra se kísért ki, nem ér rá, üzentek.

A havon árnyékok vibrálnak... Simone doctoresse a derekához nyúl és igazítja az övét... Franci virágcsokrot ráz felém...

Délután vihart éreztünk. A fenyők gyanus mozdulatlanul álltak, mintha rejtélyes bujtoztatásra fülelnének, hogy adott jelre őrgöngve egymásnak essenek. Négy órák lesznek recsegné az ágak. Áttelefonáltam Franciékhoz, hogy megjött-e már Franci. Ida néni is nyugtalan volt, betelefonált Eggerszegrre és ott mondták, hogy Franci már rég elindult.

Jajzat a szél s rohanásában égig kavargja a havat... És Franci még nincs itthon... Derékban török egy nyurga nyárfa... mi lehet Francival?... A lugas teteje lerepül, az üvegház beszakad... Franci!.. Franci!.. Puffognak le a zsindek, a kerítés bedől, a kapu inog, tántorog és csupasz, rémülten kapálózó vas-karjait szétvárga, tompa zuhanással elterül. És Franci még mindig nem ért haza... Öt óra, hat óra, hét óra... A rohamot lefűjtük, teljes a győzelem, most már csak betelt görggel masirozik a szél.

Franci nem jött haza.

Emlerek indulnak lapátokkal az egerszegi út felé. Utánuk szököm. És lapátok, a kemény bérések előtt járok.

Az erdőnek tartunk, ott van egy kis vadászház, addig talán el tudott jönni Franci. Nem érzek semmi fáradtságot...

Várj, Franci, mintljárt ott leszünk... A karomban hozlak haza... Gyorsabban... Összeestem az ajtó előtt.

Franci ott volt, szalonnát süttőt egy fiatal erdőszel. Nagy családi botrány kerekedett belőle.

Franci egykedvűen vonogatta a vállát. — Találkoztam Sanyival, jött a vihar, nálam voltak a kulcsok, hát bementünk. Aztán szalonnát süttöttünk. Nem tudom felfogni, mi van ebben rossz.

A hiba ott volt, hogy Franci már hét óra után elindult Eggerszegről, a vihar pedig csak négy órákor kezdődött.

— Hol voltál addig? — vallatták.

— Mászáltam. Nagyszerűen esőszott a lé. Sanyival pedig csak közvetlenül a vihar kitörése előtt találkoztam. Nem lehetünk tekintettel a társadalmi szabályokra, oda menekültünk, ahová tudtunk. Különböző érzés idő alatt élünk, meg lehet gyógyítani a szalonnahíról.

A család azonban nem fogadta el Franci védekezését. Ida néni véleménye szerint csak egyetlen megoldás volt lehetséges: az a csirketogó azonnal vegye feleségül Franci.

Mesélik, Franci erre is csak vonogatta a vállát.

*

Simone doctoresse a kezében tartja a kezem.

— Nem lenne szabad mondani, de mégis örülök, hogy visszajött.

— Majdnem úgy alakult, hogy soha többé nem jövök vissza... Két okból is... Tíz napig eszméletlenül feküdtem... a másik ok pedig férjhez ment.

— Szerette?

— Nem tudom.

— Majd holnap elmeséli. Most aludni.

— Tegye a homlokomra a kezét.

— Tessék.

— Simone doctoresse... én... azt hiszem... boldog vagyok... Itt maradok... mindig...

— És a hó?

Megráz a köhögés, köd siftereg be a szobába, de Simone doctoresse arca átfénylik rajta.

— Itt jobb... vágyódni lehet utána...

Drapp angóráruha 60x1 színi kézfestéssel készült a levdísítéssel. A kalap barna nyúlőr rózsa- és zöldszíni tüllel

Sallvakék angóráruha fehér plékédszállal, a turbán fehér yeresből (Inkey fény)

Drapp öszi kosztüm barna hímzéssel, drapp kalap kockásmintájú tartófejjel, barna fátvállal

HÁZTARTÁS

BURGONYALEVES MAJORANNÁVAL FÜSZEREKVE. A burgonyát apró kockára vágva, zöldséggel együtt, sózott csontlében megfőzzük. Ezalatt készítenk sárgára piritott rántást, adunk bele egy negyed vöröshagymát apróra vágva, egy kis kanál zöldségrezselymet, késhegynyi édes pirospaprikát és a levesbe öntjük, felfőzzük. Tejfőllel ízesítjük.

FŐTT KALARÁBÉ KIRÁNTVA. A megtszitított fátalán kalarábét félcenti vastag szeletekre vágjuk, így kerek lapokat kapunk s ezeket sósvízben felpuhára megfőzzük, hogy szét ne essenek. Ha megfőtt, szitára öntjük, a vizet lecsurgatjuk és szikkadni hagyjuk. Közben készítsünk vastag palacsintát cukor nélkül. Ebbe mártjuk bele a kihült kalarábészeleteket és forró zsírban kisütjük. Azonnal fálaljuk, mert frissen ízletes. Ha módunkban áll, meghinthetjük vagdalt sonkával vagy reszelt sajttal. Igen kitűnő vacsora is. Ugyanezt készíthetjük főtt cellerrel is.

JUHTURÓS GOMBÓC. A burgonyát megfőzzük, áttörjük és összegyúrjuk egy tojással, picit sóval, egy kis kanálnyi zsírral és annyi liszttel, amennyit felvesz. A tészta ne legyen túlkemény. Kidolgozzuk, ujjnyi vastagra kinyújt-

juk és 6 centis nagyságú kockákra vágjuk. Minden gombóc közepére teszünk egy fél kávéskanálnyi túrót, gombócokat formálunk belőle. Kissé sózott, fővő vízben kifőzzük, szűrővel egy lábosban forró-sított zsirba kiszedjük, megforgatjuk benne és piritott zsemlyemorzsával meghintjük. Forrón tálaljuk.

BURGONYÁS LÁNGOS DARÁLT HÜSSÁL TÖLTVE. Két deka élesztőből kevés liszttel és langyos tejfel vagy vízzel kovászt készítenk. Egy kiló liszthez fél kiló burgonyát veszünk s a megkelt élesztővel, kis sóval, az áttört burgonyával, langyos vízzel lángostészta gyúrunk. Beledagasztunk a tészta alá egy fél deka köménymagot. Hólyagosra dagasztjuk és a tálban leterítve kelni hagyjuk. Ha megkelt, lisztezett deszkára kiborítjuk, almánagyságú cipókat szaggatunk belőle és kelni hagyjuk. Azután ujjnyi vastagra kinyújtjuk, a következő töltelékkel megtöltjük: maradék sültlúthát átdarálunk, apróra vágott és barnára pörkölt hagymával, borsal, párolt gombával, sóval, kevés tejfőllel összevegyítjük, ha kihült, vastagon megkenjük a lángosok fele részét, a másik felére ráhajtjuk, zsírozott tepsibe tesszük, olvasztott zsírral a tetejét megöntözzük, sőt sütés közben is forró zsírral többször megöntözzük és pirosra sütjük.

TORTA. 10 deka vaj, 10 deka porcukrot 6 tojás sárgájával habosra keverünk. Adunk bele 5 deka darált mandulát, 3 kanál lisztet és a tojások kemény habját. Közepes tűzön

sütjük, ha kihült, kettévágjuk és izzel töltjük.

VAJAS MEGGYLEPENY. 14 deka vajat egy tálban 14 deka porcukorral habosra keverünk, adunk hozzá 2 egész tojást és 2 sárgáját, és kissé később 14 deka lisztet, jó habosra keverjük. Kikent tepsibe öntjük, meggybefőttel meghintjük és lassú tűzön megsütjük.

CSÁSZÁRSZELET BORSADÓVAL. 4 tojás sárgáját 14 deka porcukorral fél óráig habosra keverünk, 10 deka finomra szitált zsemlyemorzsát, 4 tojás habját könnyedén belekeverünk. Vajjal kikent, liszttel behintett pléhen lassú tűznél sütjük. Másnap kettévágjuk, a tészta izzel megkenjük, egymásra tesszük, szeletekre vágjuk, cukros, forró borral meglocsoljuk és borsadóval tálaljuk.

BURGONYÁS KIFLI TÖLTVE. 40 deka burgonya főzve és áttörve, 30 deka liszt, 18 deka margarin, 1 sütőpor, kevés só, jól eldolgozzuk, kinyújtjuk, kockákra vágjuk és a következő töltelékkel töltjük: 35 deka vadászsalámit megdarálunk, egy pár kanál tejfellel összekeverjük, a tészta megtöltjük, kifliket formálunk, forró sütőben pirosra sütjük. Melegen adjuk fel. Igen jó és kiadós.

LEKVÁROS KIFLI. 20 deka margarint habosra keverünk, adunk hozzá 46 deka lisztet, 2 deci tejfelt, 3 deka porcukrot, kevés sőt, összegyúrjuk, 2 óráig pihentetjük, vékonyra kinyújtjuk, kockákra vágjuk, izzel megtöltjük, kifliket formálunk, gyors tűzön sütjük és vaniliás porcukorral jól meghintjük.

MIT FŐZZEK

Október 11-től október 20-ig

11. SZERDA. Ebéd: szemes bableves, juhturós gombóc. Vacsora: piritott kenyér, tea, alma-kompót.

12. CSÜTÖRTÖK. Ebéd: sóska-leves piritott kenyérkockával, rakott káposzta. Vacsora: délről káposzta, gyümölcs.

13. PÉNTEK. Ebéd: paradicsomleves csipetkével, lekváros derelye. Vacsora: paprikás burgonya paprikasaláttal, gyümölcs.

14. SZOMBAT. Ebéd: kalarábé-leves burgonyás lángos lekvárral vagy túróval töltve. Vacsora: pörkölt tarhonya karikára vágott kolbásszal, savanyú uborkával.

15. VASÁRNAP. Ebéd: hamis-leves reszelt tésztával, paradicsomos káposzta, párolt marhahús, aranygaluska. Vacsora: konzerv vadvadpástétom, tea, tészta, gyümölcs.

16. HÉTFŐ. Ebéd: borsópüré-leves, lekváros táska. Vacsora: rakott burgonya, gyümölcs.

17. KEDD. Ebéd: köménymag-leves, sárgárapa főzelék, bundáskenyér. Vacsora: főtt kalarábé kirántva, gyümölcs.

18. SZERDA. Ebéd: savanyú tojásleves, lucskoskáposzta. Vacsora: juhgulyás savanyú uborkával, gyümölcs.

19. CSÜTÖRTÖK. Ebéd: tejföltös burgonyaleves, lencsefőzelék, palacsinta. Vacsora: borsos gulyás burgonyával.

20. PÉNTEK. Ebéd: borleves, tehéntúrós metélt. Vacsora: kelkáposzta főzelék, gyümölcs.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Boldogtalan asszony. Megnyugtatóására mindjárt bevezetőben megállapítjuk, hogy nagyon szereti a jó Istent, mert szinte csodálatosnak mondható az a mód, ahogy életbe beavatkozott és megmentette családját a legnagyobb tragédiától. Bármilyen fájdalmas sebet ütött is szívére a haláleset, bele kell nyugodnia és hálát adnia az Uristennek, hogy elhárította feje felől a végzetes veszedelmet. Ön feleség és édesanya, aki nem követheti egyedényvagyait és érzelmeit, mert első sorban és mindenekelőtt a hitvestársi eskü és az anyai hivatás köti. Hová jutna a társadalom és a nemzetünk, ha a házastársak csak addig éreznék magukat kötelezve az eskü megtartására, amíg az élet útjukba nem sodor egy másik nőt, illetve férfit, akivel úgy hiszik — boldogabban lehetnek mint az előző élet-társukkal. Láthatjuk, hogy mi csoda szörnyű bomlást és pusztulást idézett elő már is a sok válás. Igen nagy azoknak a gyermekeknek száma, akik elrontott életükért az elvált szülőket hibáztatják. Elhiszük, hogy a másik férfi lovagias gyöngédségét és jószágát nem könnyen tudja fejlejteti. De gondolja meg, ha barátságosabb tovább folytatódott volna, két családnak az életét dúlják fel és gyermekeiket talán örök életükre szerencsétlenné teszik. Elsíratni joga van azt, akit szívéből szeretett, de vizgázon, hogy ne merüljön túlságosan bele ebbe a nagy bánatba, mert visszatevő férjét újra elriaszthatja magától. Bármilyen nagyot vétett is a férje, meg kell bocsátania és minden igyekezetével azon lennie, hogy egymásra találjanak és helyreálljon a régi családi béke. Ezzel első sorban gyermeküknek tartozunk. Olyan idöket élünk, amikor nem tudhatjuk, megérjük-e a holnapot. Kétszerez komolysággal és lelkismeretességgel kell tehát élnünk. Ha így él lelkében az igazi magyar asszony hite, meglátja, soha többé nem kísérték kétségbejítő gondolatok.

A SIKER sorsjegye rt. mai számunkhoz mellékelte (Budapest, József-körút 9.) sorsjegyvételi felhívását. Rendelje meg sorsjegyét minél előbb a kartonról levágható „Rendelő-lap” felhasználásával. Rendelését azonnal tegye meg, mert az 53-ik osztályosrajtánk I. osztálya húzásának napja rohamosan közeleg.

Olvasóinkhoz. Ötgyermekes pesti környéki munkáscsalád érdeké-

ben kérésrel fordulunk nemes-szívű olvasóinkhoz. Az illető család feje, mint raktárőr működött egyik nagyobb gyárvállalatnál, ahol a közelmúltban lezajlott bombatámadás alkalmával kinos hallát szenvedett. Gyermekeinek kora: 13, 11, 9, 7 és 5 esztendő. Tekintettel arra, hogy a család kenyérkereső nélkül maradt és a gyermekeknek nincs téli ruházatuk, arra kérjük együttérző olvasóinkat, hogy bármilyen ruhát, vagy cipőt, esetleg kabátot juttassanak el özv. Perlaky Gyuláné, Felsőgöd címre.

Atalanta. Sorából ítélve, túlságosan tartózkodó az illető férfival szemben, márpedig ez a tulajdonság csak addig előnyös a nőre, amíg az egészséges mérték nem haladja meg. Vannak férfiak, akiket a túlzottan tartózkodó magatartás elriaszt, mert azt közömbösségnek veszik, márpedig legtöbb férfiban megvan az a bizonyos hiúság, amely a hűvös közömbösséget nem tudja elviselni, inkább lektüdi magában az érzelmeiket és másfelé orientálódnak. Hogy Ön tetszik az illető férfinak, az kétségtelenül megállapítható a tünetekből. Igyekezzék vizsgálatában megtalálni azt a bizonyos arany közeputat, amely a túlzott tartózkodás és az érzelmeik kimutatása között van.

APRÓHIRDETESEK

FÉNYKÉPRŐL szénrajz nagyméretű készítek, profil felvételt 15 pengőért, szembe képről 20 pengőért. Keresek megvételre önhajós vagy könnyen toltató betegkocsit. Leveleket „Gödöllő” jellegére kiadóba kérék.

TÖRZSKÖNYVEZETT ezüst prémnyulak olcsón kaphatók Abrahamné, Bogyagellér.

BORDÁS ISTVÁN örv. (Tábori postás száma: B-85.) szeretettel várja a magyar lányok levelét.

FIZETÉS NÉLKÜL elhelyezkedne 46 éves elvált asszony félnapra, háztartás vezetésére keresztény úri családnál, Pestmegyében, légmentes helyen. Levelet „Teljesen megbízható” jellegére kiadóba kér.

BUNDAK legolcsóbban, alakítások jutányosan Hansa süzicsmesternél, Damjanich-u. 2.

TULIPANHAGYMAK szép színekben és fajtákban kaphatók Réman Bélánál, Beled, Sopron megye. Ára 20-40 fillér darabonként.

BUNDAK legolcsóbban, alakítások jutányosan Kóky Endre süzicsmesternél, Vilmos császár-út 10.

INGYEN nem, de igen olcsón most vehet gyönyörű angóra fonalat. Aránjátlat küld Hungária aránytervezést, Pécel, Jókai-u. 30.

Felolós szerkesztő és kiadó: Papp Jenő. Kéziratokat, kisértet, fényképeket nem adunk vissza és nem írunk meg. A lap cikkeinek és képeinek átvétele és közlése tilos. Hirdetési díj mm soronként 1.50 pengő. A hirdetések elhelyezésénél semmiféle külön kikötést nem fogadunk el. A Magyar Nők Lapja, az Athenaeum Rt. mélynyomása. Felelős: Kárpáti Antal igazgató.

MAGYAR NŐK LAPJA SZÉPIRODALMI, TÁRSADALMI, DIVAT, KÉZMUNKA ÉS HÁZTARTÁSI FOLYÓIRAT

Megjelenik havonta háromszor: 1-én, 10-én és 20-án. Postatakaréppénztári csekk száma: 20.334. Előfizetési ár: egész évre 48 pengő, fél évre 24 pengő, negyed évre 12 pengő, egy hónapra 4.20 pengő. Egyes szám ára 1.50 pengő.

SZERKESZTI PAPP JENŐ

Németországban, Svájcban és Olaszországban: egész évre 60 pengő, fél évre 30 pengő, negyed évre 15 pengő. A lap egy negyed événél rövidebb időtartamra nem rendethető meg.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, IV., FERENCIEK-TÉRE 7, II. EMELET 6. AJTÓ. TELEFON: 187-342 és 184-404. **FIÓKKIADÓHIVATALOK:** KOLOZSVÁR, KAZINCZY-UTCA 20, MISKOLC, GHILLÁNYI-UTCA 13, SZEGED, FODOR-UTCA 22, ÚJVÍDEK, BOGDÁN-U. 2.

Ünnepi hírek

HIMEN-HIREK. Meleg Rózsa ökl. tamtónó és Komlósi Ferenc szövé. Iókönyvelő öklök hűséget esküdött a zombori belvárosi plébániatemplomban. — Vizeki Tallián Mária és Patér János hdp. örmester jegyesek.

ÚJ KISMAGYAROK. Antal Mihály havadi főjegyző és felesége Szabó Irénének, Kiskunlacs-háza, Mihály Zoltán Géza kislány született. — Molnár Emőli százados és felesége Tromler Erzsébetnek, Budapest, második kislány: Zsolt Károly Emőli született. — Keresztiszülők: Tromler Károly igazgató és Molnár Ida. — Kiss József és neje Nagy Piroskának

Imets Lajosné, a losonci posttőgyár igazgatójának felesége és húga

KEDVES OLVASÓINK, — a miniszterelnökség rendelete értelmében az összes lapok terjedelmét újból csökkenteni kellett. Bennünket is mélyen érint ez a könyörtelen háborús követelmény, amelyet azonban megértéssel kellett fogadni. Kevesebb lesz a lap oldalterjedelme, de a legnépszerűbb irodalmat és ismeretterjesztő cikkeket sűrítjük össze benne és reméljük, hogy a közös áldozat, amit a mai sorsdöntő idők parancsára hozunk meg, még szorosabbá fűzi olvasóinkkal való kapcsolatainkat. Tűrelmet kérünk jobb idők reményében, amikor lesz alkalmunk sokszorosan viszonzni előfizetőink hűségét.

A KORMÁNYZÓ UR Lőrinczy Anna Máriaé, a Fővárosi Népművelési Bizottsághoz beosztott tanárnak a polgárisiskolai igazgatói címet adományozta.

SZILI LEONTIN, a fiatal írógeneráció tehetsége, a „Szerelmes muzsikuskok” c. új könyvében az olvasó elé tárja, hogyan szövődik a szerelme a nagy muzsikuskok életében, hogyan alakítja át egész lényüket és irányítja alkotásait. Vonzó és meleg bensőséggel mondja el Beethovennek, Mozart-

Garamszegi Gécy Yvette és ifj. csatári Antal Jenő

nak, Schumannnak, Wagnernek, Berlioznak találkozásait a szerelmelemmel, melynek boldogságát vagy tragikus sorsát egész életükben szívükben hordozták.

uzoni Kesse Anikó és ifj. Kuthy György MAV tiszt, Sepsiszentgyörgy

udvardi-kossuth Margit Viktória és Derzsényi Ferenc Károly százados (nemes Jakob felv.)

Péterke nevű fiacskájuk született Sasalmou. — Világi Ferencné ny. áll. ovónő leányának Terplán Dezsőné szül. Világi Erzsébet, kispesti áll. ovónőnek. Balatonakaratyán Zolika fiacskája mellé Juditka Erzsikeje született. Keresztiszülők: Terplán Zénó művegyt. tanárség és felesége, Budapest.

IN MEMORIAM. László Zoltánnak, a sepsiszentgyörgyi Székely Nép kiváló szerkesztőjének öngyilkossága mély séges részvétet kellett a magyar újságírók körében. A harmadikét esztendő székely újságíró utolsó percig kitartott őrhelyén, a székely végekben. A kétévűzede kisbabeigi sorstól és a legutóbbi kök sok szenvedésűtől megpróbált, türelmének lelke nem tudott megbirkózni azzal a nagy csapással, amit a Székelyföld elvesztése jelentett számára. Csak két napig tudott élni szülőföldjéből kitépett lélekgyökérrel. Két kisgyermekét és fiatal feleségét hagyta árván. Temetése nagy részvét mellett folyt le a farkasréti temetőben. — Huszár Ernő tábortól pósta vezető főtiszt, öklv. közgazda és felesége Schellenberg Arenka, Debrecenben, bombatámadás következtében életét vesztette.

Sövény Ági, Szombathelyi, a Dalatónál

MAGYAR NŐK LAPJA gyermekei üdségja

Cirmos lovak kalandjai

1.
Egyszer Cirmos cica mit gondolt magába: nadrágot húzott a két hátsó lábára, s nem volt ám az holmi szédelt-vedelt nadrag, mert ép a legelső szabósnéval szabták Skarlátszínből készült zsinórosan szegve. No, de feszített is a jó Cirmos benne! Csizmát húzott hozzá: rangosat, lakkosat; gavallérhoz illő zsiüstarkantyúsat. A dolmányá kék volt, ezüst pitykék rajta. Nyusztprémes, kócsagos a kerek kalpája. Szép, hosszú bajuszát hegyesre pödörte s végigmustrálgatta magát a tükörbe. Megelégedetten köhintett egy párat, azzal nekiindult a kerek világnak. Nekiindult, mint a hős lovagok hajdan. Vele lesz a kardja dicsőségben, bajbam.

Hát ment... ment... mendegélt... Az ismerős tájon, gondosan ügyelt, hogy útjába ne álljon holmi puli, kuvasz, vagy komondorféle. No — Uram, Istenem — éppen csak az kéne, hogy a hős lovagban ráismerjenek! Letépnék róla a drága öltözetet.

Hiszzen — mi tagadás — ő sem volt ép' bárány: A körmei nyomát viseli polóján ma is a vén Bodri. De már ennek vége. Ezután már nem lesz kutayák ellen-sére. Dicsőségre szomjas, kalandokra vágyók! Ha kell: elmegegyerte világ határáig. Hát ment... ment... mendegélt...

Egy hétre, kettőre beért egy gyönyörű, nagy fenyes erdőbe. Hü! micsoda illat, micsoda hűvösség! Ilyet a tüdeje sohase szárszült még.

A sudár fák között madarak ropkodtak: sárgarigó, stiglic, cinege, vörösbegy. Csicseregésük, futtyuk melázva hallgatta, de közben — megsúgom — száját nyolagotta.

— Drága madárkám — szólott fel hozzájuk — a kedvenc nótámat, hogy eltaláltatok! Csokolom aranyos csőrötök érte! Jöj-jetek le hozzám, csak egy percre! — kérte.

— Leshetőd, jó komám — füttyölt rá a rigó. — Hamis a két szemed s élni jó... élni jó... És még feljebb repült, a fenye csücsáig. Hunyorgó macskaszem nem is lát odáig.

Példáját követte a stiglic, vörösbegy. Követte volna ám Cirmos is örömet. De a két nagy csizma földre hűtötte lábát. Elgészte hát nagy vászontarisnyáját, amit talált benne: szalonabórt, eszót (bár inkább evett vón rántott csirkecomb) egy fa alatt ülve, lassan ropogtatta.

No, nem lett domborúbb tőle a pocakja. Mérgesen gondolt a csalfa madárrépre: hiszen kerüljön is csak egy a körme! Csikorgott a foga, villogott a szeme... Nem volt kíváncsi találkozni vele!

(Folytatjuk)

KISPAJTÁSAINK FÉNYKÉPEI

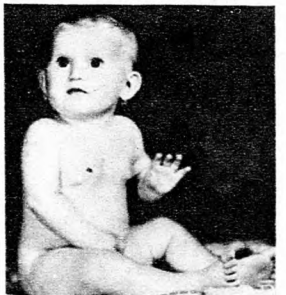
Tima Katinka, Budapest

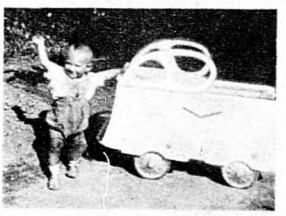
Kovács Évike, Pécs

Vágalljai Incike, Cegléd

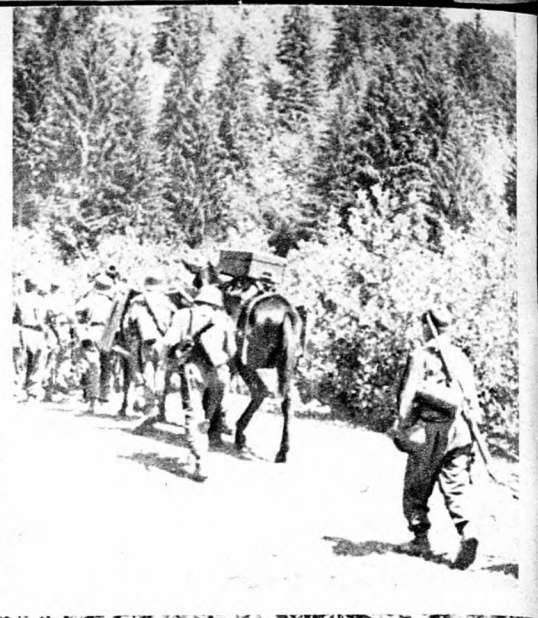
Huszár Évike, Hajdunás

Bakos Robika, Algyő

Váraday Attila, Kunmadarás

ERDÉLYÉRT

